

A PÓTMAGÁNVÁD
THE SUBSTITUTE PRIVATE PROSECUTION

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Büntető eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási jogi Szekció

Budapest, 2025. március 24-26.

Rendező intézmény:
Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

Nyilatkozom, hogy a dolgozatom tartalmának elkészítéséhez mesterséges intelligencia segítségét nem vettem igénybe.

OTDK

Pályamunka lezárásának dátuma: 2024.05.22.

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	3
2. A KÖZVÁDAT MEGELŐZŐ KÉPVISELETI FORMÁK TÖRTÉNETE.....	4
2.1. A LEX TALIO ELV	5
2.2. A COMPOSITIO ELV	5
3. A KÖZVÁD INTÉZMÉNYÉNEK FEJLŐDÉSE ÉS TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE A GÖRÖG ÉS RÓMAI JOGRENDSZEREK VONATKOZÁSÁBAN.....	7
4. A VÁDKÉPVISELET ALAKULÁSA HAZÁNKBAN	9
5. AZ 1896. ÉVI XXXIII. TÖRVÉNYCIKK A BŰNVÁDI PERRENDTARTÁSRÓL (A TOVÁBBIAKBAN: BP.) ALAPJÁN TÖRVÉNYI SZINTEN ESZKÖZÖLT SZABÁLYOZÁS A PÓTMAGÁNVÁD VONATKOZÁSÁBAN	9
6. KI A PÓTMAGÁNVÁDLÓ?.....	11
7. A PÓTMAGÁNVÁD, MINT JOGINTÉZMÉNY VIZSGÁLATA	16
8. A PÓTMAGÁNVÁD INTÉZMÉNYÉNEK HAZAI SZABÁLYOZÁSA ÉS ALAKULÁSA	18
9. A PÓTMAGÁNVÁDLÓ JOGI KÉPVISELETE ÉS AZ ÜGYÉSZSÉG VÁDMONOPÓLIUMÁNAK ALAKULÁSA	22
10. A PÓTMAGÁNVÁDLÓ FELLÉPÉSE A FELJELENTÉS ELUTASÍTÁSA ÉS AZ ELJÁRÁS MEGSZÜNTETÉSE ESETÉN 24	
11. A PÓTMAGÁNVÁDLÓ IRATMEGISMERÉSI JOGA	26
12. PÓTMAGÁNVÁDLÓI KÖLTSÉGGEDVEZMÉNY.....	26
13. A ZSANETT ÜGY	28
13.2. TÉNYÁLLÁSI ISMERTETÉS	28
13.3. A PÓTMAGÁNVÁD INTÉZMÉNYÉNEK REALIZÁLÓDÁSA	28
13.4. A ZSANETT ÜGYBŐL LEVONT KÖVETKEZTETÉSEK.....	29
14. A SÉRTETTI VÁDINDÍTVÁNY A PANASZT ELUTASÍTÓ ÜGYÉSZSÉGNÉL.....	30
14.2. A VÁDINDÍTVÁNY BENYÚJTÁSA, TARTALMI ÉS ALAKI KRITÉRIUMRENDSZERE	30
14.2. A VÁDINDÍTVÁNY ELUTASÍTÁSA	32
14.3. VÁDINDÍTVÁNY ELFOGADÁSA.....	33
15. A PÓTMAGÁNVÁDLÓ FELLÉPÉSE A VÁD EJTÉSE ESETÉN	34
16. A PÓTMAGÁNVÁDAS ELJÁRÁS	35
16.1. TÁRGYALÁS ELŐKÉSZÍTÉSE	36
16.2. AZ ELSŐFOKÚ TÁRGYALÁS	36
17. STATISZTIKAI ADATOK ELEMZÉSE	37
17.1. MIÉRT VAN AZ INDOKOLÁSI KÖTELEZETTSÉGRE SZÜKSÉG?.....	38
18. A PÓTMAGÁNVÁD KITEKINTÉSE EURÓPAI VISZONYLATBAN.....	42
18.2. AZ OSZTRÁK MINTA	43
18.3. A LIECHTENSTEINI MINTA.....	45
18.4. AZ EURÓPAI KITEKINTÉS EREDMÉNYÉNEK FELVÁZOLÁSA	46
19. DE LEGE FERENDA JAVASLATOK	46
ZÁRÓ RÉSZ	47
FELHASZNÁLT JOGIRODALOM	49
JOGSZABÁLYOK, BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK, BÜNTETŐ ELVI HATÁROZATOK ÉS BÜNTETŐ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNYEK JEGYZÉKE.....	50
NEMZETKÖZI JOGFORRÁSOK.....	50

1. Bevezetés

Vajon létezik olyan jogi megoldás arra az esetre, ha a nyomozó hatóság vagy az ügyész olyan döntést hoz, mely az eljárás megszüntetéséhez vezet, azonban a sértett továbbra is ragaszkodik kialakított álláspontjához? A válasz ezen helyzet esetében a pótmagánvád jogintézményében rejlik, mely jelen tudományos kutatás középpontjában foglal helyet. Azonban ezen válasz közel sem ennyire felszínes és egyszerű, hanem sokkal árnyaltabb és összetettebb. Rengeteg kérdést vet fel, többek között a rendeltetése, történelmi előzményei és önálló jogintézménnyé alakulása, az eljárási szabályok rendszere, valamint a jogalany helyzete és a rá vonatkozó irányadó rendelkezések. Ezen jogi kutatás körében a pótmagánvád történeti fejlődését, valamint a pótmagánvád és a közvád közötti kapcsolatot és szükséges összefüggések feltárását eszközölném jogi, valamint történeti aspektusok és törvényi rendszerek alapján. A pótmagánvád jogszabályi keretrendszerének elemzése mellett nemzetközi kitekintésekkel és illusztratív statisztikai adatokkal egészítem ki kutatásom.

„A pótmagánvád lehetősége a sértett szempontjából a legfontosabb garanciális intézménye büntető eljárásjogunknak, hiszen ez az egyedüli eszköz, amely biztosítja számára a közvetlen bírósághoz fordulás lehetőségét, ha meggyőződése szerint nem megfelelően foglalkoznak ügyével a hatóságok.”¹ A továbbiakban ennek indokait is igyekszem jelen kutatás keretei között felvázolni és elemezni. Először is a pótmagánvád jogintézmény jellegzetességeként és különlegességeként meg kell említenem, hogy ezen intézmény egészen napjainkig igen nehezen találja meg helyét a büntető eljárásjogunk szabályai és eljárásai között, valamint a jogászok számára is viszonylag új jogintézménynek számít. Mindez annak ellenére, hogy már lassan 2 éve került bevezetésre a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvénybe.²

Természetesen jogtörténeti előzményekre visszautalva a pótmagánvád, mint jogintézmény relevanciájában elmondható, hogy már közel 20 éve a Be. koncepciójáról szóló 2002/1994. (I.17.) számú Kormányhatározattal elfogadták.³

¹ Fázsi László: A pótmagánvádas eljárás hatályos szabályozásának problémái, Jogtudományi Közlöny 2012/1, 12.o.

² Dr. Fedor Anett: Amit a pótmagánvádról tudni érdemes – Recenzió Fázsi László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban című monográfiájáról- Büntetőjogi Szemle 2015/1-2. szám- 18.o.

³ Uo.-18.o.

„A sértett általi vádképviselőtek összefoglaló neve a magánvád, amely olyan büntetőeljárási jogintézmény, ahol⁴ „a magánérdek megsértését a sértett irányításával történő orvoslása követi egy jogilag szabályozott rendben. A magánvád tehát külső, érdektelen szervezet beavatkozása nélküli vádképviselő.”⁵

„A magánvádnak két nagy fajtája létezik: az önálló és a járulékos magánvád. Az első csoportba a principális, vagyis a főmagánvád tartozik, míg a másikba a pótmagánvád és a mellékmagánvád.”⁶ Mint ahogyan az az előzőekben kiemelésre került, a pótmagánvád jogintézménye nem igazán találta meg helyét a büntető eljárásjogunk rendszerében, ugyanakkor a jogász elmélet és gondolkodás széles skáláján sem rendelkezik állandósult hellyel, azon inkább ingadozó jelenséggé szerepel. Mindennek a problémás helyzetnek nem más ad okot, mint a joggyakorlatban történő alkalmazás ritkasága, valamint az ezen jogintézménnyel összefüggésbe hozható jogi szakirodalom hiánya.⁷

2. A közvédat megelőző képviselői formák története

A vádképviselői formák rendkívül hosszú múltra tekintenek vissza. Ezen formák többek között a magánbosszú a magánharc és a vérbosszú voltak, majd a társadalmi fejlődésnek köszönhetően az állam szerepvállalása következtében az érdekérvényesítés és a büntetőigény érvényesítése az állam terhévé vált, mely eredményeként kialakult az ügyészi vádképviselő.

A régmúltba visszatekintve a büntetőeljárás kezdetleges modelljeiben is megjelent azon tényező, miszerint a konfliktusok során az egyént ért sérelem megtorlása, valamint érdekeinek érvényesítése annak képességei és lehetőségei szerint alakult.⁸

Ezen érdekérvényesítés egyik gyakorlatban realizálódó módja nem más volt, mint a magánharc. A magánharc a könnyebb értelmezés elősegítése érdekében tisztázásra szorul. A magánharc két egymással szemben álló fél összecsapása, melynek kimenetelét nem a felsorakoztatott logikus indokok vagy jogi érvek döntötték el, hanem a felekben lakozó nyers erő és annak felhasználásakor kardinális szerepet játszó ügyesség, tehetség alkalmazása.

⁴ Kiss Anna-A sértett eljárásjogi helyzetének erősítése, különös tekintettel a pótmagánvád intézményére- Országos kriminológiai Intézet-Kriminológiai Tanulmányok-Budapest,2002-165.o.

⁵ Koczka Cs.: A sértett vádképviselő múltja, jelenje, jövője-Ügyészségi Értesítő,1992/1-33.o.

⁶ Kiss Anna-A sértett eljárásjogi helyzetének erősítése, különös tekintettel a pótmagánvád intézményére- Országos kriminológiai Intézet-Kriminológiai Tanulmányok-Budapest,2002-165.o.

⁷ Dr. Fedor Anett: Amit a pótmagánvádról tudni érdemes – Recenzió Fázsi László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban című monográfiájáról- Büntetőjogi Szemle 2015/1-2. szám- 18.o.

⁸ Nagy Ferenc- Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjogtudományban- MTA doktori értekezés tézisei-2016-2.o.

Továbbá a magánharc mellett nem felejtethjük el a megtorlás egyéb formáit, úgy, mint a vérbosszút és a magánbosszút. Ezen megtorlási formák a múltban igen kiszámíthatatlan jelenségek voltak, hiszen semmilyen korlát nem határolta ezeket körül, így sem kezdő sem végpontja nem volt az opciók ezen csoportjának, mely lényegében azt jelentette, hogy a végkimenetelnek egyetlen korlátját csakis a sértett habitusa és érzelmi állapota jelentette.

Konklúzióként pedig levonható, hogy ezen sértetti habitus lényegében szabad kezét adott a sértett számára az elégtétel vonatkozásában, mely alapján olyan elégtételt vehetett amelyet szeretett volna és olyat amelyet tudott.⁹ Az eszközök és a véghez vitt cselekmények vonatkozásában korábban említett korlátok nélküliség esetében viszonylagos korlátként mégis megemlíthetjük a talio elvét és a compositio intézményét. A következőkben ezen korlátokat tekintjük át és elemezzük bővebben.

2.1. A lex talio elv

A talio vagyis a szemet szemért, fogat fogért-elv alatt azon jogi elvet és követendő előírást kell érteni, mely során az elszenvedett kárért vagy sérülésért a sértettnek az elkövető irányába ugyanazt a sérülést kell okozni, egy kicsit leegyszerűsítve az elkövetőnek ugyan azt a sérülést kell elszenvednie, valamint a sérelemmel megegyező ugyanazt az értéket kell kárpótlásul adnia.¹⁰ Mindezekből levezethető, hogy a bosszú korlátját csakis az elkövetett cselekmény jelentette. Összességében, mai felfogás alapján ezen jogintézményt nevezhetnénk az arányosság elvének megfelelőjeként. Ám számos tényezőben hiányosságokkal volt tüzdelve ezen elképzelés. Többek között figyelmen kívül hagyta az elkövető személyét, mint az ügy kimenetelére befolyással bíró aspektust. Napjainkban is megfigyelhető ugyan, hogy a kiskorúak, vagy a beszámítási, esetleg cselekvőképességgel nem rendelkező elkövetők más büntetőjogi megítélés alá esnek.

2.2. A compositio elv

„A jogtörténeti fejlődés során a büntetőjog közjogiasodását alapozza meg és készíti elő a compositio, más néven a megváltás elve, amely a tettes által a sértettnek, illetve a közösségnek a bosszú elengedéséért adott vagyoni elégtétellel (váltsággal) egyezik meg.”¹¹ „Tehát

⁹ Nagy Ferenc- Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjogtudományban- MTA doktori értekezés tézisei-2016-5.o.

¹⁰ <http://lexikon.katolikus.hu/I/ius%20talionis.html> -megtekintés időpontja: 11:23-10:33.

¹¹ Dr. Gergi-Horgos Livia- A közvád kialakulásának jogtörténeti áttekintése a ius puniendi állami monopóliummá válása folyamatában-Büntetőjogi Szemle 2014/2. szám- 44.o.

lényegében a sértett lemond a bosszúról egy bizonyos váltságdíjért, vérdíjért, melynek egy része, majd később az egész a törzsfőt, fejedelmet vagy a királyt illeti meg.”¹² Mindezek tekintetében kijelenthetjük, hogy a compositio célja a bosszú megváltása volt.

„Ezen, a megváltást célzó jogintézmény az ókori rabszolgatartó államokban alakult ki, majd a korai feudális viszonyok között teljesedett ki.”¹³ „A megváltás a vérbosszú, a talio mellett fokozatosan alakult ki, majd azokkal együtt párhuzamosan létezett, később szűkült, s végül az állami büntetőjogi akarat erősödésével – amikor már tettes és a sértett egyaránt köteles volt elfogadni a felajánlott békés elintézését, mivel a bíróság már segítette és segíthette a védelemért hozzá fordulót – az országok többségében egyre inkább átalakult, kivételessé vált, illetőleg a magánjog körére szűkült.”¹⁴ A tudomány és jogi gondolkodás fejlődésének köszönhetően, ahogy az államok kezdtek egyre szervezettebbek és modernebbek lenni az állam, mint központi hatalom rájött, hogy a büntetőhatalmat korlátok közé kell szorítani és ezzel egyetemlegesen irányítása alá kell vonnia. Ennek köszönhetően lényeges változás és reform következett be a büntető eljárásjogban és annak fejlődését eredményező folyamat elemeiben, mely magát a társadalmat és az egyéni gondolkodást is más mederbe terelte. Ezen forradalmi reformnak köszönhetően a magánbosszút az állami hatalom felszámolta és a sérelmek megtorlásának terhét átvállalta saját magára.

Fontos megemlítenünk, hogy mindaddig, amíg az állam által védelmezni kívánt rend sérelmét nem eredményező bűncselekmény nem valósult meg, addig az eljárás megindítása és annak kezdete csakis a sértett által eszközölt vádemelésen múlt. Ahogyan az állam a fejlődés útjára lépett, úgy az egész belső rendszerét és szemléletét átreformálta, melynek fő célja a továbbiakban az önkényben rejlő veszély és visszaélés kizárása volt a büntetőügyeket illetően. Mindezek következményeként a büntetés joga az újkortól már állami monopóliummá vált és ezzel egyetemben a sértett szerepe is mérséklődött.¹⁵

¹² Uo.-44.o.

¹³ Uo.- 44.o.

¹⁴ Blaskó Béla: A büntetőjog előtörténete, eredete, kialakulásfejlődés- történeti vázlata az ókortól a XVIII. század végéig, ISBN 978-963-9543-9-Budapest,2011-52.o.

¹⁵ Dr. Gergi-Horgos Livia: A közbűncselekmény kialakulásának jogtörténeti áttekintése a ius puniendi állami monopóliummá válása folyamatában-Büntetőjogi Szemle 2014/2. szám-46-47.o.

3. A közvád intézményének fejlődése és történeti áttekintése a görög és római jogrendszerek vonatkozásában

Ahhoz, hogy a pótmagánvád intézményét kelőképpen képesek legyünk értelmezni és történeti szempontból is lehetőségünk nyíljon annak elemzésére fontos, hogy először a közvád intézményét vessük alapos vizsgálat alá.

A történelmi fejlődés következményeként kialakult mai értelembbe vett közvádlói jogintézmény nagyon hosszú és helyenként igen rögzös múltra tekinthet vissza. A közvádlói jogintézmény megjelenése nem csupán a büntetőeljárásjogban eredményezett változást, hanem a magánvádlói intézmény háttérbe szorulását is magával hozta.

Kezdjük vizsgálódásunk kiinduló pontját a közvád kialakulását szükségessé tevő és eredményező aspektusok felleltározásával. Mivel a történelmi fejlődés során, ahogyan az már említésre került a magánvád volt a legmeghatározóbb eszköz az igényérvényesítés vonatkozásában. Ugyanakkor a közvadat előhívó, azt szükségessé tevő tényezők megjelenését már nem volt képes a magánvád intézménye megfelelően kezelni. Többek között ez köszönhető a folyamatos fejlődés során létrejött állami szervezettségnek és modernizációnak, melyek elősegítették a bűncselekmények közjogot sértő jellegének előtérbe kerülését és kardinális szerepvállalását. Mindezen ideáknak megfelelően a társadalmi elvárással összhangban kialakult a közvád. A görög és római jogot szemlélve megemlíthetjük az „actio popularis”-t, más néven a népvádat, mely a görög és római jogrendszerekben az általános állampolgári vádjog volt. Ilyképpen ezzel a jogintézménnyel lényegében bárki élhetett, mindaddig amíg az a köz érdekét szolgálta.¹⁶ Ennél, az akkoriban újként megjelenő jogintézménynél egy igen mérvadó változásnak lehetünk tanúi, mely lényegében abban rejlik, hogy a bűncselekmények elkövetőivel szemben ugyan úgy a büntetőigény érvényesítésének alapvető esszenciális követelménye az állampolgárok általi érdekérvényesítés megindítása, mely már nem csupán mint lehetőség jelenik meg, hanem kötelezettséggként nehezedik az állampolgárok és ezzel a társadalom tagjainak vállára.¹⁷ Ezen kötelezettségre leginkább utalást a római jogban találhatunk, mely szerint „minden polgár joga és kötelezettsége volt a „delicta publica”, azaz közbűncselekmény esetén – ha erről tudomást szerzett – közreműködni az állam büntetőigényének érvényesítésében a vádemelés és vádképviselő útján. Ennek oka, hogy minden polgár az államhatalom részeseként köteles volt eljárni az államot sértő magatartások

¹⁶ Dr. Gergi-Horgos Livia: A közvád kialakulásának jogtörténeti áttekintése a ius puniendi állami monopóliummá válása folyamatában-Büntetőjogi Szemle 2014/2. szám-45.o.

¹⁷ Dr. Gergi-Horgos Livia: A közvád kialakulásának jogtörténeti áttekintése a ius puniendi állami monopóliummá válása folyamatában-Büntetőjogi Szemle 2014/2. szám-45.o.

vonatkozásában.”¹⁸ A mai értelemben vett vádlói pozíciótól lényeges eltérésként mutatkozott meg a társadalmon belüli szelektálás ezen jogosultságot illetően, miszerint csakis a 17. életévét betöltött, és kifogástalan életvitelű polgárokat illette meg, ugyanakkor a népgyűlés előtt a vádlói pozícióban a magasabb hivatalú betöltő polgár lehetett.¹⁹

A magánvád intézménye továbbra is fennmaradt, mely elnevezése a „delicta Privata” volt.

A közbűncselekmények tekintetében, ahogyan az állam folyamatos átalakuláson és fejlődésen ment keresztül, megjelentek a hivatalnokok, kik az egyébként egyre bővülő közbűncselekmények miatt a vádképviselési terhet magukra vállalták, ezzel elkezdte kezdetleges megjelenését az ügyészégi vádképviselési rendszer.²⁰ Mindennek köszönhetően a napjainkban is ismert officialitás azaz a hivatalbóliség elve megjelent és követendő alapelvként elkezdte működését. A hivatalbóliség elve nem csupán az eljárások megindítását egyszerűsítette le, de ezzel korlátot állított az általános állampolgári vádjoggal szemben.²¹

Összességében elmondható, hogy a büntetőjog közjogi jellegének fejlődése és kardinális szereppel történő felruházása elősegítette, úgy is fogalmazhatunk, hogy kiépítette az officialitás elvének megjelenéséhez vezető utat. Ezen elv szerepvállalásának köszönhetően az igazságszolgáltatásban, tehát a büntetőjogi felelősségre vonásban közreműködő szervek a tudomásukra jutott, közvádra üldözendő bűncselekmények vonatkozásában hivatalból megindították a büntetőeljárást.²²

A közvádlói pozíció megjelenése magával hozta a magánvádlói pozíció megkérdőjeleződését és szükségességét érintő létjogosultságának megalapozottsága iránti kételkedést. Így az egyik lényeges és eldöntendő kérdés abban nyilvánult meg, hogy a közvádlói szerepkört betöltő egyéneknek kívül mások is szerepet vállalhatnak-e a vádlói jogosultság érvényesítése tekintetében. A közvádmonopólium alakulása a kontinentális vádképviselési rendszerekben mindig is rendhagyó módon alakult. Ezen rendszerekben megfigyelhető, hogy míg a történelmi fejlődés során eszközölt fejlődéseket folyamatosan implementálták a büntetőeljárás jogrendszerébe, addig ezzel párhuzamosan a magánszemélyek szerepvállalását sem zárták ki a vádlói feladatok ellátásából. Mindezekből következik, hogy ezen jogrendszerek elismerték a sértett általi vádképviselést, vagyis a magánvád intézményét védelmezték a fejlődés okozta reformok közepette is.

¹⁸ Uo.-45.o.

¹⁹ Uo.-45.o.

²⁰ Görgényi Ilona és MTSAI- büntetőjogi fogalomtár

²¹ Uo.

²² Farkas Ákos – Róth Erika: A büntetőeljárás, Wolters Kluwer Hungary Kft, Budapest, 2018 – 94.o.

4. A vádképviselés alakulása hazánkban

A közvádra üldözendő bűncselekmények során kialakult közvád előtti fejlődési szakaszok.

Ahogy az általánosságban a kutatás legelején bevezetésre került, ezen megállapítás a magyar jog vonatkozásában is megállja a helyét, miszerint a sértett számára az őt ért sérelemért történő elégtétel eszközéül a magánbosszú, a magánharc, majd pedig ezeket követően a nemzetiségi bosszú állt rendelkezésre. A hazai jogtörténeti fejlődés tekintetében is megemlíthetjük a compositio elvének megjelenését, melynek realizálódása I. István idejére tehető. A kardinális reformokat megelőzően a büntetőjogban meghatározó szerepet töltött be a sértett habitusa, mely nem csupán az elkövető felelősségre vonásának esetén, hanem esetenként a büntetés megváltásának lehetőségénél is döntő fontosságú volt. A büntetőjog közjogi jellegének kardinális szereppel történő felruházása, valamint a hivatalból történő eljárás megjelenése elősegítette a bűncselekmények két kategóriára történő csoportosulását, melyek a köz- illetve a magánbűncselekmények. Az elkülönülést követően alakultak ki többek között a főmagánvád, az ügyészi közvád és a pótmagánvád, ugyanakkor a magánvád jogintézményét illetően annak két formáját törvényi szinten először a Bp. szabályozta.

5. Az 1896. évi XXXIII. törvénycikk a bűnvádi perrendtartásról (a továbbiakban: Bp.) alapján törvényi szinten eszközölt szabályozás a pótmagánvád vonatkozásában

A pótmagánvád jogintézményének relevanciájában, úgy mint az összes többi jogintézményt illetően a Bp. kifejezésre juttatta a legalitás elvét, mely során a nulladik lépésként, főszabály szerint az ügyészség által megvalósított vádemelés alapozta meg az eljárást.

A további vizsgálódást megelőzve fontos, hogy a legalitás elve-mely egy nagyon lényeges alapelv-részletesebb ismertetésre kerüljön. Maga a legalitás elve, más néven a törvényesség elve a büntetőjogban és így a büntetőeljárás jogban is a jogbiztonság egyik garanciájaként jelenik meg. A történelmi fejlődés vonatkozásában a legalitás elvének eredete a nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elvek kialakulásáig vezethető vissza.²³ Mindazon túl, hogy ezen alapelv az eljárást és magát a jogágot is szabályozás alá hajtotta, az állampolgárok vonatkozásában pedig a szabadság garanciáját jelentette. Ezen szabadságot jelentő garancia a bírói, valamint az államhatalom vonatkozásában jelent meg. A legalitás elvének értelmében

²³ Csemáné Váradi Erika, Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévy Miklós, Sántha Ferenc-Magyar Büntetőjog- általános rész-Complex-Wolters Kluwer-Budapest,2012-66.o.

bűncselekménynek csak azon cselekmény tekinthető, amit annak elkövetése esetén annak nyilvánítottak. Ugyan ezen elv követendő a büntetés vonatkozásában, mely alapján az elkövetővel szemben csak olyan büntetés alkalmazható, melyet a törvény a bűncselekmény megvalósítása esetén annak elkövetése előtt előírt.²⁴

Fontos megemlíteni, hogy a Bp., mely a korábbiakban is említésre került, már nem alkalmazta a történelmi fejlődés során előtérbe kerülő vádmonopólium elvét, mely úgy szint az állam hatalmát hivatott biztosítani a büntetőhatalom terén. Mindezen vádmonopólium ejtése azon szabályozásban nyilvánult meg, miszerint a vádnak az akkori királyi ügyészség nem kizárólagos képviselőjeként volt számon tartva. A Bp. a magánvád két fajtáját ismerte és különítette el egymástól, melyek a pótmagánvád és a főmagánvád voltak. Számunkra ezen kutatás keretei között a pótmagánvádat érintő IV. fejezet lesz az irányadó, mely az ezen jogintézményre vonatkozó szabályozásokat hivatott rögzíteni és rendszerezni.

„A Bp. a pótmagánvádat, mint szubszidiárius vádat a magánvád egyik nemeként határozta meg. A tv. feljogosítja a sértettet, hogy meghatározott esetekben – mint pótmagánvádló - a vád képviselét átvegye. Teszi ezt azért, hogy”²⁵ „a kir. ügyészség tagjainak tévedése meg ne kösse a bíróság kezét...”²⁶ A pótmagánvád esetében annak alkalmazására a közvadás ügyek vonatkozásában kerülhetett sor, ám ennek is korlátot szabott bizonyos esetekben a Bp. A korlátot bizonyos esetkörök, illetve ügycsoportok kizárása jelentette. A pótmagánvád intézménye ezen időszak vonatkozásában már tökéletesen megfelelt funkcióját tekintve a napjainkban is használt pótmagánvád intézményének, miszerint pótmagánvádlóként a sértett léphetett fel a közvádló helyett abban az esetben, ha a vád képviseltét a közvádló pozícióban eljáró jogosult megtagadta vagy esetleg a vádat ejtette. A pótmagánvád érvényesülése esetén a sértett számára bizonyos korlátokat muszáj volt megfogalmazni törvényi szinten. Így a pótmagánvádló csak korlátozottan volt képes az ügyész jogait gyakorolni. Ilyen korlátot figyelhetünk meg például a közvetlen idézés tekintetében, melyre a pótmagánvádló nem volt jogosult. Igaz, hogy a Bp. rögzítette a sértettnek az eljárás átvételére vonatkozó jogosultságát, ugyanakkor ezen procedúrát részleteibe menően nem rögzítette. egyetlen egy ponton azonban kiemelte a Bp. a vádátvétel feltételeként, hogy a sértettnek be kell jelentenie, hogy a vád képviselét a továbbiakban át kívánja venni. Miután a sértett bejelentette a vád átvételére vonatkozó szándékát, a továbbiakban megjelenési kötelezettség terhelte ezen sértettet. A

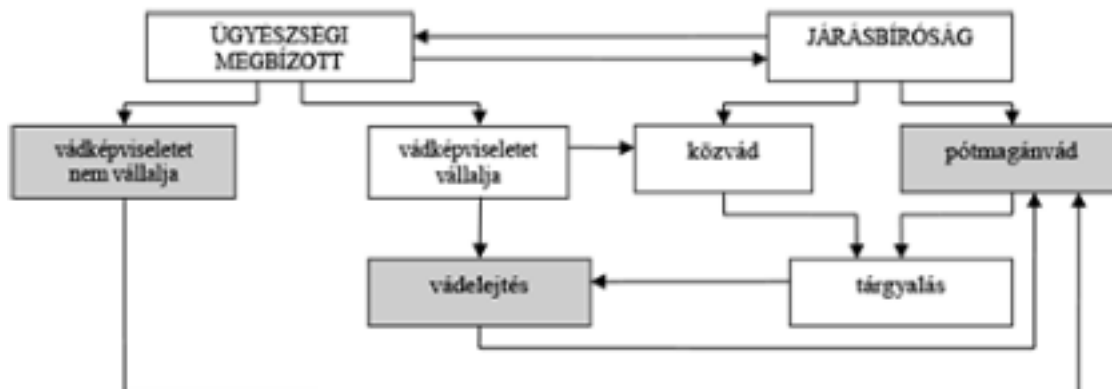
²⁴ Uo.-66.o.

²⁵ Kiss Anna: A sértett eljárásjogi helyzetének erősítése, különös tekintettel a pótmagánvád intézményére- Kriminológiai tanulmányok -Budapest,2002-169.o.

²⁶ Az 1892-97. évi Országgyűlés negyedik ülészakájában a Képviselőház elé terjesztett Bünvádi Perrendtartás törvényjavaslatának indokolása-1985-44.o.

megjelenési kötelezettség kardinális szerepet játszott a járásbírók előtt, hiszen, ha mégsem jelent meg a sértett, akkor azt a vádtól való elállásnak lehetett tekinteni.

A pótmagánvádas eljárás eseteinek a járásbírók előtti alakulását talán a legszemlétebben és legegyszerűbben a következő ábrával tudnánk szemléltetni:

A pótmagánvád alakulása a büntetőeljárás folyamán²⁷

Összességében konklúzióként elmondható, hogy a Bp. által eszközölt rendszerezett szabályozásnak köszönhetően a pótmagánvád jogintézményének tekintetében a jogi gondolkodás és fejlődés egy fejlett elméleti megalapozással lett gazdagabb, mely a későbbiekben nagy mértékben hozzá járult a hatályos szabályozás fejlődéséhez.²⁸

6. Ki a pótmagánvádló?

A kutatás ezen szegmensét érintve a pótmagánvádas eljárás elmei és annak részvevői kerülnek ismertetésre többek között. Ahogyan az az előzőekben a történeti rész ismertetése során is gyakran kiemelésre került, a pótmagánvádas eljárást illetően kardinális szerepet tölt be a sértett. Mielőtt még ezen kardinális szerepet elemeire bontanánk a sértett fogalmát szükséges meghatározni és ismertetni. A szabatosan megfogalmazott jogi meghatározással éve a sértett az a természetes vagy jogi személy, akinek vagy amelynek jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyezteteti.²⁹ A sértettet ért sérelem tekintetében is a jogirodalom számos változást vezetett be a korábbiakhoz képest. Elsőként az 1998. évi Be.-t érdemes kiemelnünk, hiszen ennek köszönhetően nem csupán természetes személy lehetett a

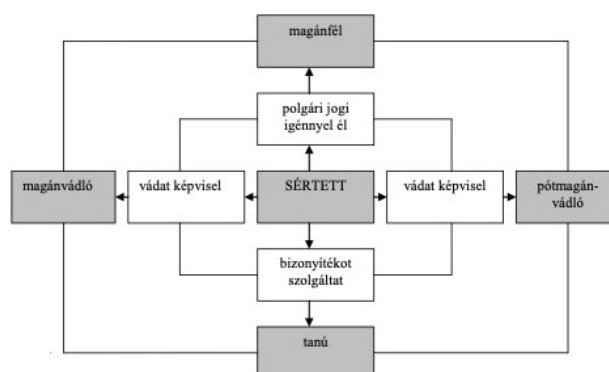
²⁷ Forrás: Dr. Fedor Anett: Amit a pótmagánvádról tudni érdemes- Recenzió Fázis László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban című monográfiájáról- Büntetőjogi Szemle 2015/1-2. szám-18.o.

²⁸ Dr. Fedor Anett: Amit a pótmagánvádról tudni érdemes- Recenzió Fázis László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban című monográfiájáról- Büntetőjogi Szemle 2015/1-2. szám-19.o.

²⁹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

sértetti pozícióban ugyanis ennek értelmében a nem természetes személyek is bekerültek a sértetti körbe. Másodjára pedig a 2017. évi BE-t érdemes megemlítenünk, mely egyértelműsítette a sértettet ért közvetlen sérelem jelentőségét és szükségességét.

„A sértett fogalma alapján a jogos érdek sérelmére történő utalással a jogalkotó szélesebben határozza meg a sértettek körét, mint az anyagi jog. Ennek az az oka, hogy olyan bűncselekmények esetén is lehetőség legyen a sértett fellépésére, amelyek nem tartalmaznak eredményt és a védett jogi tárgyak is általánosan meghatározott.”³⁰ Természetesen meg kell említenünk az állam helyzetét is. Az állam, elméletben lehet sértetti pozícióban, amennyiben a bűncselekmény védett jogi tárgya az állam vagy esetleg állami tevékenység. Ezen eset során az állam a sértetti jogosultságokat az állami hatóságokon keresztül fogja érvényesíteni, mely ezen esetben az ügyészség. A pótmagánvád jogintézményének érvényesülése érdekében muszáj az ügyészségnek a sértettet késedelem nélkül tájékoztatni. „A 2017. évi Be. külön fejezetben helyezte el a pótmagánvádó fogalmának meghatározását és a pótmagánvádas eljárás - mint külön eljárás - részletszabályait.”³¹ Mindezek alapján a pótmagánvádó definiálása a következőképpen alakul a törvény szövegezése alapján: „(1) A pótmagánvádó az a sértett, aki vagy amely az e törvényben meghatározott esetekben közvádra üldözendő bűncselekmény miatt a vádat képviseli.”³² Összességében tehát a fogalomból kiindulva levonható azon következtetés, mely megadja a pótmagánvád jogintézményének a lényegét: „A sértett az ügyész negatív álláspontjának a kialakítása után jogosult a vád képviselésére.”³³

³⁰ Békés Ádám, A sértett. In: Kommentár a büntetőeljárás törvényéhez, I. kötet. (főszerk.: Polt Péter)- Wolters Kluwer-Budapest, 2018-168.o.- (a továbbiakban: Békés, A sértett..)

³¹ Békés, A sértett...i.m.-179.o.

³² 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

³³ Mészáros Zsolt, Jungi Eszter: A pótmagánvád lehetőségei a büntetőeljárásban, Ügyészek Lapja 1995/3, 17.o.

Lényegében, „ha a közvádlói szervezet nem látta el a vádképviselést, ekkor a sértett maga képviselhetette a vádat.”³⁵ Fontos továbbá elmondanunk, hogy a pótmagánvádló nem minden esetben a sértett maga. Lényegében a pótmagánvádló a sértetti csoporton, illetve elkülönítésen belül egyfajta alcsoporthoz is számon tartható. A konklúzió mindezen következtetések levonásából azon tényező, miszerint a sértettre irányadó szabályozást és rendelkezéseket a pótmagánvádlóra is alkalmazni kell. Mint, ahogyan az az előzőekben ismertetésre került a pótmagánvádló fogalmának tekintetében, elmondható, hogy bár nagyon közeli kapcsolatban áll a sértett fogalmával és a sértetti csoportban történő elhelyezés tekintetében, ugyanakkor nem összetévesztendő azzal. A sértetti fogalom definiálása a következőkben már meghatározásra került a kutatás kapcsán, azonban az ismétlés szükségességére tekintettel itt is említésre kerül. Mindezek alapján a definíció, röviden tömörítve a következőképpen alakul: Sértett az a, akinek a jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette. A különbség lényegében a pozíció realizálódásában rejlik ugyanis ahhoz, hogy valaki pótmagánvádlói pozícióba kerülhessen a törvény meghatározott követelményeket támaszt. Ezen pozícióba való lépéshez szükséges feltételként meghatározza a törvény, hogy az ügyészség a vád képviselést megszüntesse vagy esetleg ejtse a vádat. Ezen előbb említett helyzet lényegében az első feltétel.

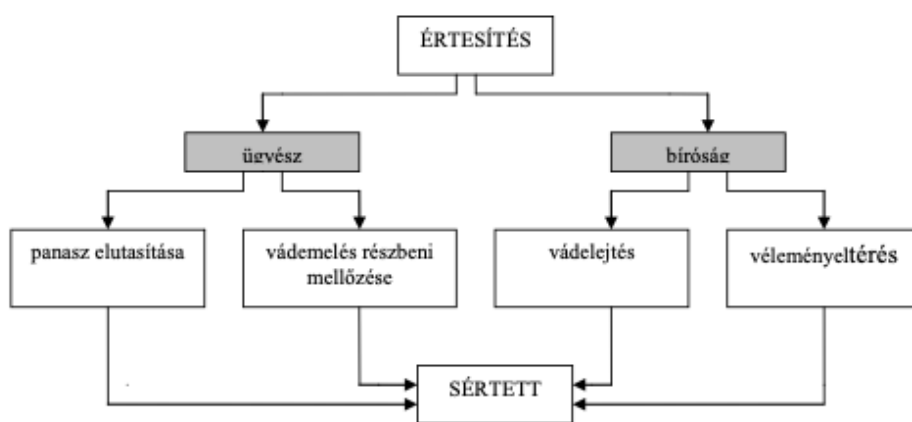
A második és egyben kardinális szerepet kapó feltétel az az ügyészség által történő azonnali értesítés a sértett felé. Az azonnali értesítés nyilván lényeges elemként jelenik meg, hiszen ahhoz, hogy a sértett a vád képviseltét képes legyen átvenni tájékozódnia kell az ügy állásáról amint az lehetséges. Ha az ügyész a törvényben fogatosított tájékoztatási rendelkezés ellenére nem oktatja ki a sértettet a „pótmagánvádlói fellépés lehetőségéről és annak mikéntjéről, emiatt a sértett e lehetőségről később szerez tudomást, és a pótmagánvádlókénti fellépéséhez biztosított lehetőségeket és cselekményeket (irattanulmányozás, képviselő meghatalmazása, vádindítvány megszerkesztése és annak az eljárás ügyészséghez történő benyújtása) a panaszt elutasító ügyészi határozat kézbesítésétől számított hatvan napon túl teljesíti: az általános szabályok szerint igazolásnak van helye.”³⁶ Azonban hat hónapon túl a vádindítvány benyújtásának még igazolási kérelemmel együtt sincs helye, mert ezen megállapított határidő

³⁴ Dr. Fedor Anett: Amit a pótmagánvádról tudni érdemes – Recenzió Fázsi László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban című monográfiájáról.- 1.számú ábra.

³⁵ Lőrinczy György: Gondolatok a pótmagánvádlóról, Ügyészek Lapja 1996/1, 26.o.

³⁶ 90. BK vélemény: A pótmagánvádas eljárás gyakorlati tapasztalatai alapján felmerült egyes jogértelmezést igénylő kérdésekről.- https://kuria-birosag.hu/hu/kollvel/90-bkv?fbclid=IwAR1gLHWGU1rPeWSyyCEU_e9v-nyT43XN9YiBEqCq3gsgfv9givsm401478k – megtekintés időpontja: 2023.11.30.-10:33.

objektív, ami lényegében azt jelenti, hogy a törvény ettől való eltérést nem engedi. Másrészt, hogy egy releváns Bírósági Határozatot hívjak segítségül: a pótmagánvádló méltányos elbíráláshoz fűződő érdeke mellett és azzal szemben álló másik jogos érdek is érvényesül: „a bűncselekmény elkövetésével vádolt személy érdeke ahhoz, hogy a törvényben meghatározott időn belül végérvényesen eldőljön, kell-e tartania az ellene indult büntetőeljárás további folytatásától”³⁷[BH 2004.457.]. Azonban a fentiekkel ellentétben, ha az ügyész a panaszt elutasító határozatában tévesen tájékoztatta a sértettet arról, hogy az ügyben lehetősége van a pótmagánvádlókénti fellépésre, akkor ez a vádindítványt nem teszi törvényessé.³⁸[BH 2007.221.]. Az értesítési kötelezettség a következőképpen realizálódhat a gyakorlatban:

Értesítési kötelezettség gyakorlati realizálódása³⁹

A harmadik kevésbé lényeges feltétel, mely csupán a pótmagánvádló habitusán múlik a szándék, azaz ebben az esetben kizárólag a pótmagánvádlón múlik, hogy a vádat kívánja-e a későbbiekben közvetlenül képviselni és a pótmagánvádlói jogosultságokat gyakorolni.

Alapvetően ezen feltételekből is megállapítható a pótmagánvád jogintézmény garanciális szerepvállalása, mely engedi a pótmagánvádló vonatkozásában, hogy a vád képviselét és ezzel az érdekérvényesítést saját kezébe vegye, majd azt közvetlenül a bíróságon érvényesíthesse. A pótmagánvádló esetében, a korábbiakra tekintettel mégis kiindulási alapként szolgáló sértetti fogalom meghatározás, azonban arról nem árulkodik, hogy a sérelemnek vagy a veszélynek közvetlennek kell-e lennie, vagy ezen sértetti minőség esetleg értelmezhető tágabban is. A tágabb kör felvet bizonyos jogértelmezési problémát, mely nem csupán az alanyi

³⁷ BH 2004.457.

³⁸ BH 2007.221.

³⁹ Dr. Fázsi László-A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011-152.o.

körre reflektál, hanem a bűncselekmények körére is hatást gyakorol, mely úgy szint széles spektrumot fog eredményezni. A jogértelmezési probléma likvidálása még a bűncselekmény fogalmi elemzésének megvalósulása esetén sem szűkíthető le, hiszen minden bűncselekmény feltételez jogsértést vagy pedig veszélyeztetést. A pótmagánvádlói fellépés kapcsán azonban, ha a bűncselekményi spektrum nem is szűkíthető le, azonban csoportosítás útján egyszerűsíthető, mely csoportosítás a 2017.:XC. törvény alapján a pótmagánvádló és magánvádló közti különbségtételt segíti elő a feltételek lefektetése mellett. Mindezek alapján a törvény értelmében az alanyi körre való szűkítésre alap adó jogintézmény a magánvád lesz, mely a pótmagánvaddal ellentétben (ami közvadra üldözendő bűncselekmények megvalósulása esetén éled fel) magánvadra üldözendő bűncselekményeket foglal magában. Ennek köszönhetően nem csupán az alanyi kör, hanem a bűncselekmények skálája is szűkíthető. A további szűkítés elősegítése érdekében és a jogértelmezési probléma feloldásának érdekében a Kúria kibocsátotta az „1942/2009. számú büntető elvi határozatát”⁴⁰, melynek köszönhetően a kör további szűkítése eszközölhető. Ennek értelmében „általában kizárt a pótmagánvád, ha az adott bűncselekmény alapvetően az állami, társadalmi vagy gazdasági rendet sérti vagy veszélyezteti, s a természetes vagy jogi személyt érintő jogsérelem csupán áttételesen következik be. Ez a helyzet a hamis tanúzás bűncselekménye esetén is, ezért pótmagánvádlói fellépésre ilyenkor nincs lehetőség.”⁴¹ Ugyanakkor további joganyagként hivatkozni szeretnék a 90. BK véleményre (90. BK vélemény – A pótmagánvádas eljárás gyakorlati tapasztalatai alapján felmerült egyes jogértelmezést igénylő kérdésekről), mely szintén segíti a jogértelmezési probléma likvidálását és a spektrum szűkítését azzal, hogy kimondja: „a sérelemnek vagy a veszélynek a sértettre konkretizáltnak és közvetlennek kell lennie, valamint feltételként határozza meg, hogy a törvényi tényállás passzív alanyt vagy eredményt tartalmazzon.”⁴² A törvénykönyvben nevesített pótmagánvádló jogintézményt érintő rész, illetve rendelkezés 2021. január 1.-től lényeges módosításon esett át, mely realizálódása további bekezdéssel történő kibővítés formájában valósult meg. Ezen bekezdés: „Ha a pótmagánvádló tartós, súlyos betegsége miatt nem képes személyes megjelenési kötelezettségének eleget tenni, helyébe törvényes képviselője vagy meghatalmazott képviselője léphet. Ha a pótmagánvádlónak nincs törvényes vagy meghatalmazott képviselője, akkor a bíróság felhívja a magánvádlót, hogy a felhívás kézbesítésétől számított egy hónapon belül gondoskodjon a

⁴⁰ Kúria 1942/2009. számú büntető elvi határozata.

⁴¹ EBH2009. 1942.

⁴² <https://arsboni.hu/a-potmaganvad-utvesztoi/> -megtekintés időpontja:2023.11.16.-23:05.

képviseléről.”⁴³ A módosítás megalkotása során érzékelhető a jogalkotói szándékban rejlő méltányosság. A reform lényegében a pótmagánvádlói pozícióban lévő sértettet hivatott előnyösebb pozícióba helyezni bizonyos feltételek megvalósulása esetén. A törvény által nevesített esetek többek között: tartós, súlyos betegség esetén való távollét. Ilyen esetekben a jogalkotó biztosította a pótmagánvádló számára, hogy helyette a vád képviselőt a törvény által meghatározott és nevesített személyi kör vegye át. Erre jogosultak többek között a pótmagánvádló törvényes képviselője vagy általa meghatalmazott más személy, illetve ha ezen előbb említett két lehetőség nem áll rendelkezésre a bíróság biztosít a pótmagánvádló számára 1 hónapot a felhívástól számítva, mely időtartam alatt a vád további képviselőtől gondoskodhat.

A 3. bekezdés pedig az opcionalitást hivatott hangsúlyozni, miszerint ha a pótmagánvádlói pozícióba lépő személy nem kíván ezen jogával élni, úgy a nem megjelenés esetén, valamint ha nem intézkedik további képviselőtől az eljárás ipso iure megszűnik és a jogok gyakorlásának lehetősége is elveszik. Ennek bővebb értelmezése során elmondható, hogy a személyes megjelenés mellőzése esetén a vádat visszavontnak keltekinteni, mellyel lényegében a jogalkotó a sértetti szándékra reflektál, miszerint a jogosult az érdekeit biztosító jogokkal és az azt vélelmező eljárással nem kíván a továbbiakban élni. A másik eset igen egyszerű és értelemszerű, mely során, ha távolléte esetére nincs a vádat a továbbiakban a jogosult helyett és általa meghatalmazott képviselő, úgy az eljárás szintén megszűnik.

Összességében elmondható ezen jogintézményről, hogy a pótmagánvádló, azaz lényegében a sértett az ügyész helyébe lép, miután az ügyész az eljárásból kilépett. A sértett ilyenkor nyeri el pótmagánvádlói minőségét. Az ügyészi minőség illetve az ügyész helyébe való lépés elsőre félrevezethető lehet, ám ez koránt sem jelenti az, hogy a pótmagánvádló ugyan azokat a jogokat gyakorolhatná, mint az ügyész. Természetesen vannak korlátok, melyeket törvény kodifikál. Lényegében hasonló jogosítványokkal rendelkezik a pótmagánvádló, ugyanakkor az ügyészségre és az ügyészre vonatkozó jogszabályok összessége nem irányadó a pótmagánvádló esetében.

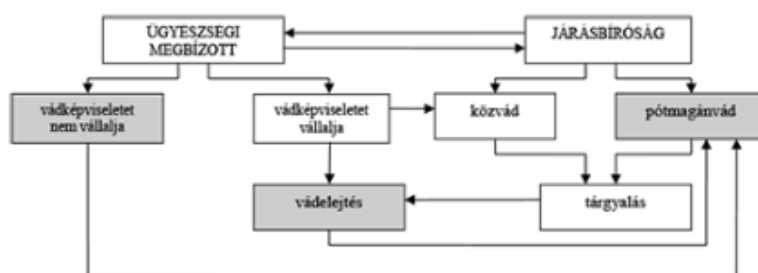
7. A pótmagánvadás, mint jogintézmény vizsgálata

A pótmagánvadás jogintézmények vizsgálata előtt fontosnak vélem kihangsúlyozni, „hogy a pótmagánvadás esetében a sértett kivételes, a hatósági fellépést pótló vádképviselői jogáról van szó, amely a pótmagánvadás a magánvadás más formájától megkülönbözteti. A jogintézmény

⁴³ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

másik lényeges jellemzőjének pedig az tekinthető, hogy a vádképviselési jog gyakorlására csak a nyomozó-, illetve vádhatóság „negatív” álláspontjának függvényében kerülhet sor, ami a közvetlen bírósághoz fordulás lehetőségének előfeltételét képezi.”⁴⁴

Érdemesnek gondolom egy rövid kitérő megejtését a jogintézmény elnevezését illetően, „mert hiszen a pótmagánvád valójában nem a magán-, hanem a közvédat pótolja, ilyenképpen tehát „pótközvédről” is beszélhetnénk, amely szóösszetétel Tremmel Flóriántól származik⁴⁵, aki azonban ezt a megnevezést a korábbi Be.313. §-ának (2) bekezdése alapján gyakorolható vádképviselésre alkalmazta, amikor az ügyész [a Be. 496. §-ában ma is biztosított jogkörében] a magánvádától átvette a vád képviselését.”⁴⁶ A pótmagánvád jogintézményének vizsgálatát megelőzően a jogrendszerben történő elhelyezkedésének és létjogosultságának értelmezését elősegítő képpel kezdénénk ezen fejezet bevezetését.

A pótmagánvád alakulása a büntetőeljárás folyamán⁴⁷

A pótmagánvád és a pótmagánvádoló tekintetében elmondható, hogy a hatóság által meghozott döntés nem minden esetben nyeri el a sértett tetszését. Ezen nem tetszés többféleképpen alakulhat ki a közvédra üldözendő bűncselekmények kapcsán, mint például feljelentés elutasítása, a nyomozás megszüntetése vagy a vádemelés részbeni mellőzése, illetve a leggyakoribb eset a vádejtés is ezen következményt vonja maga után. ⁴⁸ Mindezen esetek gyakorlatban történő megjelenésének orvoslására jött létre a pótmagánvád

⁴⁴ Dr. Fázsi László: A pótmagánvád szerepe és jelentősége a sértett szemszögéből a törvényi szabályozás és a joggyakorlat tükrében. 3.o.

⁴⁵ Tremmel: i.m. 15.o.

⁴⁶ Dr. Fázsi László: A pótmagánvád szerepe és jelentősége a sértett szemszögéből a törvényi szabályozás és a joggyakorlat tükrében. 3.o.

⁴⁷ Forrás: Dr. Fedor Anett: Amit a pótmagánvádról tudni érdemes- Recenzió Fázis László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban című monográfiájáról-Büntetőjogi Szemle 2015/1-2. szám-20.o.

⁴⁸ Farkas Ákos, Róth Erika- A büntetőeljárás- negyedik, átdolgozott kiadás-Wolters Kluwer-Budapest,2018-600-603.o.

jogintézménye, mely biztosítja a sértett számára, hogy a közvádlói pozícióba személyesen léphessen, valamint ahogyan az a korábbiakban említésre került annak jogait részben élvezze.

8. A pótmagánvád intézményének hazai szabályozása és alakulása

A hazai szabályozás értelmében a pótmagánvád intézménye akkor éled fel, illetve indítványozható, ha az ügyészség a feljelentést elutasította, a vádat ejtette vagy pedig a büntetőeljárást idő előtt megszüntette. Mint ahogyan az már korábban részletezésre került, a pótmagánvád jogintézményének lényegi eleme és ismérve, hogy lehetőséget nyújt a sértett számára, hogy az ügyészség, valamint a nyomozó hatóság döntése ellenére igénybe vegye a bírósági eljárást. Ezen tényre utal a Büntetőeljárás törvénykönyv LVIII. Fejezetének a „Jogorvoslat a nyomozás során” részének „A határozat elleni panasz” esetében alkalmazandó 371.§-a, melynek első bekezdése szerint:

„Ha a panaszt elbíráló ügyészség a sértettnek a feljelentés elutasítása vagy az eljárás megszüntetése miatt előterjesztett panaszát elutasítja, a határozatában tájékoztatja a sértettet a pótmagánvádlóként történő fellépés lehetőségéről, feltételeiről, valamint a pótmagánvádló jogairól és kötelezettségeiről.”⁴⁹-Mely számunkra szintúgy megerősíti a pótmagánvádlói jogintézmény önállósulását a az új törvénykönyv vonatkozásában, valamint azon kardinális attribútumát a pótmagánvádlói szerepkörnek, miszerint képes a sértett úgymond a saját kezébe venni ügyét és továbbra is van lehetősége a büntető eljárásra.

„A pótmagánvád a Büntető eljárási törvénykönyv rendelkezései szerint egy olyan jogintézmény, ami az ügyészség vádmonopóliumának korrekcióját biztosítja közvádas bűncselekmények esetén, azáltal, hogy lehetőséget biztosít a sértett számára, hogy pótmagánvádlóként büntetőjogi igényét érvényesítse.”-fogalmazta meg dr. Kiss Dr. Csaba ügyvéd. Ezen kijelentés lényegi elemével, mely véleményem szerint a vádmonopólium korrekciója teljes mértékig egyet lehet érteni, hiszen maga az ügyészség sem egy tévedhetetlen szerv és előfordulhatnak esetek, amikor igenis szükség van arra, hogy a pótmagánvád jogintézménye feléledjen és a sértett segítségére keljen.

A pótmagánvád jogintézményét az új 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.) már külön eljárásként említi és ennek megfelelően társítja mellé a jogszabályi rendelkezéseket. A következőkben ezen Be. által taglalt jogszabályi rendelkezések vizsgálatát vesszük górcső alá.

⁴⁹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

Az önálló jogintézményként való realizálódását erősíti, mikor a Be. Harmadik részének, a büntetőeljárásban részt vevő személyek tárgyában hozott 37.§ rendelkezése szerint maga a pótmagánvádló is már külön az eljárásban nevesített személyi pozíciót tölt be. Ezen rendelkezés a következőképpen szól:

„A büntetőeljárásban a terhelt, a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, a védő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, a vagyoni érdekelt, az egyéb érdekelt és törvényben meghatározottak szerint az eljárás alá vont jogi személy vesz részt.”⁵⁰

A korábbiakban már említésre került, ám itt is fontosnak tartom megemlíteni a Be. 54.§-nak rendelkezéseit, mely első lépésként tisztázza a büntetőeljárásban megjelenő pótmagánvádló definícióját, mely alapján pótmagánvádló:

”54.§ (1) A pótmagánvádló sz a sértett, aki vagy amely az e törvényben meghatározott esetekben közvádra üldözendő bűncselekmény miatt a vádat képviseli.”

A definíció tisztázását követően a törvény a pótmagánvádlóra nézve a korábbiakban részletezett opcionális kiegészítő lehetőségek igénybevételének lehetőségeiről tájékoztatja abban az esetben, ha a tárgyaláson a törvényben meghatározott esetekben személyes megjelenésre nem képes. Mivel ezen rész elég részletes elemzésen esett át a „Ki is a pótmagánvádló” részben így ennek részletezésétől eltekintünk, csupán utalunk azon részre.

A pótmagánvád intézményének teljesen önálló szerepkörrel való felruházásának létjogosultságát további igazolásként támasztja alá, azon tény, hogy a Be. CV. fejezete rendezi a pótmagánvadás eljárás jogszabályi háttérét és elemeit.

A pótmagánvadás eljárás általános szabályai vonatkozásában a Be.-ben foglalt jogszabályi rendelkezések vonatkozásában szeretnék reflektálni a jogalkotói tudattartamra és a háttérben megfogalmazódó indokoltságra és célra.

Mindezek alapján ahhoz, hogy ezen intézmény önállóságra tegyen szert a jogalkotónak számos módosításnak és rendelkezésnek kellett eleget tennie. A jogintézmény önállóságát indokoló tények véleményem szerint magától értetődőek, hiszen mindannyian emberek vagyunk és tévedhetünk, bármennyire régóta vagy precízen végezzük a foglalkozásunk és megélhetésünk alapját képező területet, így a sértettnek megvan az az utolsó szalmaszál, illetve remény, hogy ügyének elbírálása és így a vádlott büntetőjogi felelősségre vonása mégis megtörténjen és ügye ezáltal pozitív irányba haladjon. Ugyanakkor a pro érvek ellenére számolnunk kell contra elemekkel is, mely esetünkben a visszaéléseknek való térengedés. Ezen visszaélésekre a de lege

⁵⁰ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

ferenda javaslataim során igyekszem hasznos és innovatív válaszreakciókkal élni ezen problémát illetően.

A jogalkotó maga is számolt ezen visszaélésekkel és válaszként a jogintézmény eljárási szabályait illetően egy keretrendszer, azaz jogszabályi környezet kialakítását eszközölte, mellyel először a 787.§ (1)-(2) bekezdéseiben találkozhatunk.

Így ennek értelmében:

- (1) E törvény rendelkezéseit a pótmagánvádas eljárásban az e Fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.
- (2) A sértett az e törvényben meghatározottak szerint pótmagánvádlóként léphet fel, ha
 - a) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság a feljelentést elutasította,
 - b) az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az eljárást megszüntette,
 - c) az ügyészség a vádat ejtette.
- (3) Pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye, ha
 - a) a feljelentett vagy a terhelt fiataalkorú,
 - b) sz elkövető büntetendőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét gyermekkor vagy kóros elmeállapot zárja ki,
 - c) a bűncselekmény a sértett jogát vagy jogos érdekét közvetlenül nem sértette vagy veszélyeztette,
 - d) a sértett az állam vagy közhatalmat gyakorló szerv,
 - e) a bűncselekmény elkövetésével fedett nyomozó, a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja vagy titkosan együttműködő személyes gyanúsítható megalapozottan, és az ügyészség a 224.§ (1) bekezdése alapján a feljelentést elutasította vagy az eljárást megszüntette,
 - f) az ügyészség a feljelentést a 382. § (1) bekezdése alapján utasította el, vagy az eljárást a 399. § (1) bekezdése alapján szüntette meg,
 - g) az ügyészség a 398. § (2) bekezdés e) pontja alapján az eljárást azért szüntette meg, mert a terhelttel a 411. § (3) bekezdése szerint egyezséget kötött, vagy
 - h) az ügyészség a 764. § (7) bekezdése alapján szüntette meg az eljárást, vagy ejtette a vádat.”⁵¹

Ezen jogszabályi rendelkezések értelmében a második bekezdés a pótmagánvádlói pozícióba lépésre feljogosító és az intézmény feléledését eredményező eseteket sorolja fel ezzel megadva

⁵¹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

a kezdő lépést ezen szerepkör realizálódásához, úgymond egyfajta előfeltételező kritériumrendszert élénk tárva. A kritériumrendszer értelmében ahhoz hogy a pótmagánvádas eljárás megindítására lehetőség nyíljon, a következő esetkörök valamelyikének teljesülése szükséges:

- A nyomozó hatóság vagy az ügyészség a feljelentést elutasította,
- a nyomozóhatóság vagy az ügyészség az eljárást megszüntette, vagy
- az ügyészség a vádat ejtette.

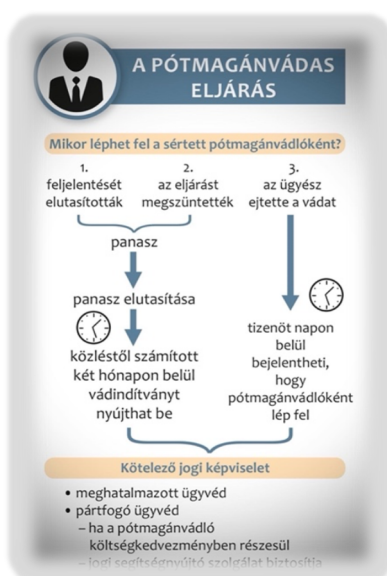
Míg mindezekkel szemben a harmadik bekezdés kizáró feltételeket és esetköröket fogantat, melyek ezen opcionális lehetőséggel való élést mintsem ellehetetlenítik.

A lehetetlenülést előidéző akadályok a következők:

- A feljelentett vagy a terhelt fiataalkorú
- az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét gyermekkor vagy kóros elmeállapot zárja ki,
- a bűncselekmény a sértett jogát vagy jogos érdekét közvetlenül nem sértette vagy veszélyeztette,
- a sértett az állam vagy közhatalmat gyakorló szerv,
- hatóságot támogató személy.

Az imént említett jogszabályi rendelkezések, mint ahogyan az a fejezet címéből is kiderült az eljárás létjogosultságára és annak ellehetetlenülésére vonatkozó normatív szabályok ismertetését és rögzítését eszközölte.

Az eljárást összegzésképpen egy szemléltető ábrát hívnánk segítségül, mely tökéletesen lefedi az imént említett és részletezett részt.

A jogszabályokkal való körbe bátyázás azonban, mint ahogyan az a többi önálló jogintézménynél megfigyelhető közel sem ilyen egyszerű, és ez esetünkben is bizonyosságot nyer, hiszen további szabályok részletezik a pótmagánvádló pozícióját elfoglaló sértettet érintő rendelkezéseket.

9. A pótmagánvádló jogi képviselte és az ügyészség vádmonopóliumának alakulása

A sértettet, azaz a pótmagánvádlót érintő rendelkezések jelen kutatás ezen részét illetően a sértett jogi képviselére térnek ki először. „Mivel a pótmagánvádló – aki az esetek legnagyobb részében laikus – az ügyész helyébe lép, a Be. megköveteli a jogi képviselő részvételét a pótmagánvádas eljárásban, egyben előírja védő kötelező részvételét.”⁵³

„788.§ (1) a pótmagánvádas eljárásban a sértett jogi képviselte kötelező.

(2) A pótmagánvádas eljárásban a védő részvétele kötelező.

(3) A pótmagánvádas eljárásban a sértett a polgári jogi igényét legkésőbb a vádindítványban terjesztheti elő.

(4) A pótmagánvádas eljárásban közvetítői eljárásnak akkor is van helye, ha az ügyészség a vád képviselétét átvette.

(5) Ha az ügyben több sértett van, a megegyezésüktől függ, hogy melyikük jár el pótmagánvádlóként. Megegyezés hiányában a pótmagánvádlót a bíróság jelöli ki.

(6) Ahol e törvény vádiratot említ, ott a bíróság által elfogadott vádindítványt is érteni kell.”⁵⁴

A 788. § (1)-(2) bekezdései rendelkeznek arról, hogy a jogi képviselt a pótmagánvádló esetében kötelező. Ennek kapcsán részletesebb rendelkezést tár elénk a Be. 56. §-ának (4) bekezdése, mely kötelezővé teszi a pótmagánvádló jogi képviselétét, ha az adott jogalany természetes személy és nem rendelkezik jogi szakvizsgával. „A kötelező jogi képviselt oka a miniszteri indokolásból annyiban tűnik ki, hogy a jogalkotó ezt az alaptalan fellépés gátjának

⁵² https://birosag.hu/ugyfeleknek/birosagi-eljarasok/buntetoeljaras/az-uj-buntetoeljaras-legfontosabb-valtozasairol-kozerthetoen?fbclid=IwAR0BAszahQP-siEyapDhrTcd9G0-12Uc5fuW_26v-2uKTLele3nw2gsabl#section-540 – Megtekintés ideje: 2023.11.08.-23:16.

⁵³ Farkas Ákos-Róth Erika-A büntetőeljárás, negyedik, átdolgozott kiadás-Wolters Kluwer, budapest, 2018-600.o.

⁵⁴ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

tekinti.”⁵⁵ Vagyis a laikus, mint tényező beolvadását gátolja meg az eljárás során annak érdekében, hogy az minél szakszerűbben és hatékonyabban mehessen végbe.

Egy másik álláspont szerint, nevezetesen Tremmel Flórián véleménye alapján jelentős részben „a széttöredezett szabályozás tette szükségessé azt, hogy a pótmagánvádlónak mindig ügyvéddel kell képviseltetni magát a büntetőeljárásban.”⁵⁶

A Be. 788.§ (1) bekezdése szerinti a pótmagánvádas eljárás létjogosultságát érintő további feltételek:

- kötelező jogi képviselő, mely szerint a pótmagánvádló minden esetben köteles ügyvédet meghatalmazni,
- a pótmagánvádlóként való fellépés csak abban az esetben lehetséges, ha a feljelentés elutasítása vagy az eljárás megszüntetése miatt tett panaszát elutasították.

Fontos megemlítenünk, hogy a pótmagánvadás során igaz, hogy a jogintézmény lényegében a vádképviselői jogosultságot áthelyezi a sértetti pozícióban lévő pótmagánvádlóra, azonban a vádmonopóliumát nem zárja ki teljesen az ügyészségnek, hiszen, ahogyan majd a 789. § is tartalmazza, az ügyészség a vád képviselőt a pótmagánvádlótól az eljárásban jogosult egy alkalommal átvenni.

Az ügyészség vádmonopóliumának eljárás közbeni biztosítása és a kötelező jogi képviselő alapján megfigyelhető véleményem szerint azon jogalkotói szándék, mely nem csupán a laikust, mint tényezőt igyekszik a háttérbe szorítani, hanem egyfajta reflektálás is megvalósul, mely a büntetőeljárás alapelveire tartalmaz rejtett utalást. Ezen alapelv a törvény előtti egyenlőség, hiszen, ha a vádlott maga rendelkezhet megfelelő védelemmel és jogi képviselővel, akkor az az igazságos, ha a sértett vonatkozásában is fennáll az az eshetőség, hogy a vád képviselőt az ügyészség átvehesse. Ezzel, én úgy gondolom a fegyveregyenlőség lényegében teljesen megvalósulni látszik.

Az előbb említett 789. § a következőképpen rendelkezik:

„789. § (1) Az ügyészség a vád képviselőt a pótmagánvádlótól az eljárásban egy alkalommal átveheti. Ha az ügyészség a vád képviselőt átvette, erről a sértettet tájékoztatja.

(2) Ha az ügyészség a vád képviselőt átvette, a pótmagánvádlót a sértett jogai illetik, és a sértett kötelezettségei terhelik, azzal, hogy a vádat bármikor ejtheti.

⁵⁵ Dr. Fázsi László: A pótmagánvadás a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban-125.o.

⁵⁶ Tremmel, Magyar büntetőeljárás i.m. 189.o.

(3) Ha az ügyészség a vád képviselőjét átvette, a vádat nem ejtheti, de a vád képviselőjétől elállhat.

(4) Ha az ügyészség a vád képviselőjét átvette, de az ügyész a tárgyaláson nem jelent meg, úgy kell tekinteni, hogy a vád képviselőjétől elállt.”⁵⁷

Különösképpen kiemelendő a (2). és (3). bekezdések, melyek egyrészt a jogállás szerinti pozícióváltást, másrészt pedig egyfajta jogosultságtól való megfosztást fogalmaznak meg.

A második bekezdés lényegében kimondja, ha az ügyészség a pótmagánvádlótól átveszi a vád képviselőjét, azzal a pótmagánvádló szerepkörében változás áll be, mely a pozícióváltásban realizálódik, miképpen pótmagánvádlóból sértetti pozícióba helyeződök át.

A harmadik bekezdés az ügyészséget megillető jogosultság kizárását tartalmazza, mely a vád ejtésének lehetőségét a jogosultságok köréből kiveszi.

10. A pótmagánvádló fellépése a feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén

A pótmagánvádas eljárás relevanciájában a feljelentés elutasításáról és az eljárás megszüntetéséről a 790. § rendelkezik (1) és (2) bekezdéseiben.

A 790. § első bekezdése azon esetköröket nevesíti, amikor a sértettnek opcionálisan lehetősége van pótmagánvádlói pozícióba kerülni. Az említett esetkörök a feljelentés elutasítása esetén mérvadóak.

Ezen az esetkörök az első bekezdés alapján:

- a feljelentett cselekmény nem bűncselekmény,
- a bűncselekmény gyanúja hiányzik,
- az elkövető büntethetőségét, illetve a feljelentett cselekmény büntetendőségét kizáró ok állapítható meg,
- a feljelentett cselekmény nem közvadra üldözendő bűncselekmény
- a feljelentést elutasító határozat ellen a sértett panasszal élt, amelyet az ügyészség elutasított,
- a 787. § (3) bekezdésében foglalt kizáró ok nem áll fenn.

A feljelentés elutasításán kívül, a második bekezdés az eljárás megszüntetésének eseteit említi, mely szintén keletkeztethet bizonyos esetekben pótmagánvádlói pozíciót.

Ilyen esetek:

- a cselekmény nem bűncselekmény,

⁵⁷ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

- nem a gyanúsított követte el a bűncselekményt,
- a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközük alapján nem állapítható meg bűncselekmény elkövetése,
- az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét kizáró ok állapítható meg,
- a cselekmény nem közvérdra üldözendő bűncselekmény,
- a rendelkezésre álló adatok, illetve bizonyítási eszközök alapján nem állapítható meg, hogy a bűncselekményt a gyanúsított követte el,
- olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amelynek az elkövetett jelentősebb tárgyi súlyú bűncselekmény mellett az elkövető felelősségre vonása szempontjából nincs jelentősége,
- törvényben meghatározott egyéb büntethetőséget megszüntető ok,
- az eljárást megszüntető határozat ellen a sértett panasszal élt, amelyet az ügyészség elutasított, valamint nem állnak fenn a következő kizáró okok:
 1. a feljelentett vagy a terhelt fiatalos,
 2. az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntetendőségét gyermekkor vagy kóros elmeállapot zárja ki,
 3. a bűncselekmény a sértett jogát vagy jogos érdekét közvetlenül nem sértette vagy veszélyeztette,
 4. a sértett az állam vagy közhatalmat gyakorló szerv,
 5. a bűncselekmény elkövetésével fedett nyomozó, a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szerv tagja vagy titkosan együttműködő személy gyanúsítható megalapozottan, és az ügyészség a 224. § (1) bekezdése alapján a feljelentést elutasította vagy az eljárást megszüntette,
 6. az ügyészség a feljelentést a 382. § (1) bekezdése alapján utasította el, vagy az eljárást a 399. § (1) bekezdése alapján szüntette meg,
 7. az ügyészség a 398. § (2) bekezdés e) pontja alapján az eljárást azért szüntette meg, mert a terhelttel a 411. § (3) bekezdése szerint egyezséget kötött, vagy,
 8. az ügyészség a 764. § (7) bekezdése alapján szüntette meg az eljárást, vagy ejtette a vádat.

„Ezek az okok konjunktívák, tehát a fellépés vizsgálatának időpontjában együttesen kell fennállniuk”⁵⁸

⁵⁸ Farkas Ákos-Róth Erika-A büntetőeljárás, negyedik, átdolgozott kiadás-Wolters Kluwer, budapest, 2018-601.o.

11. A pótmagánvádló iratmegismerési joga

A törvénykönyv 791. §-a sértetti panaszt elutasító határozat közlését követő azon időtartamot, melyen belül még fellelhet a sértett pótmagánvádlóként. Az időtartam mellett további szabályozásként tartalmazza a pótmagánvádló iratismertetési jogát.

A joganyag a következőképpen rendelkezik:

„791. § (1) Ha a sértett pótmagánvádlóként történő fellépésének a 790. § alapján helye van, a sértett a panaszt elutasító határozat közlésétől számított két hónapon belül léphet fel pótmagánvádlóként.

(2) A panasz elutasítását követően a sértettnek lehetőséget kell adni, hogy az ellene elkövetett bűncselekményre vonatkozó ügyiratokat megismerhesse. A sértett az ügyiratoktól elkülönítve, zártan kezelt ügyiratokat nem ismerhet fel.”⁵⁹

A 791. § értelmében a sértettnek a panasz elutasításától számítva a pótmagánvádlóként való fellépésre 2 hónapja van. „A sértett által vádindítvány benyújtása a feljelentés elutasítása és az eljárás megszüntetése esetén csupán nyilatkoznia kell a pótmagánvádlóként való fellépésről, illetve a meghatalmazott ügyvéd személyéről. Mulasztás esetén 15 napáll rendelkezésre a hiányosságok pótlására.

A pótmagánvádló a tárgyalás során bármikor indokolás nélkül ejtheti a vádat.”⁶⁰

Az utolsó bekezdés vonatkozásában még elmondható a jogalkotó részéről, hogy az anonimitás mindenekelőtt áll.

12. Pótmagánvádlói költségkedvezmény

„792. § (1) A sértett a költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmét a panaszt elutasító határozat közlésétől számított egy hónapon belül terjesztheti elő.

(2) Ha a sértett az (1) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, akkor a pótmagánvádlóként történő fellépésre meghatározott két hónapos határidőt a költségkedvezmény engedélyezése érdekében indult közigazgatási hatósági ügyben hozott végleges vagy jogerős határozat közlésétől kell számítani.

(3) Ha a sértett az (1) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, erről a körülményről a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül tájékoztatja az ügyészséget. A tájékoztatás elmulasztása esetén a (2) bekezdés szerinti határidő-számítás nem alkalmazható.”⁶¹

⁵⁹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

⁶⁰ <https://www.jogomvan.hu/potmaganvad/-megtekintes> időpontja: 2023.11.15.-21:23.

⁶¹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

„Mivel a pótmagánvádas eljárás komoly költségekkel járhat, a sértett a panaszt elutasító határozat közlésétől számított egy hónapon belül költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmet terjesztheti elő.”⁶²

A jogszabályi költségkedvezményi rendelkezés tekintetében a jogalkotói háttérben megbújó cél az eljárás költségeinek és terheinek az enyhítése az esetleges személyi és környezeti körülményeket figyelembe véve.

A költségkedvezmény előterjesztésére meghatározott időtartam van biztosítva, mely egy hónapban nyilvánul meg. Ez az egy hónap merev időtartamot jelöl, ami nem alkalmazkodik, illetve reagál a személyi és környezeti, valamint olykor a gazdasági változásokra.

„797.§ (1) A sértett a költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmét a vád ejtését tartalmazó nyilatkozat kézhezvételétől számított egy hónapon belül terjesztheti elő.

(2) Ha a sértett az (1) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, akkor a pótmagánvádlóként történő fellépésre meghatározott tizenöt napos határidőt a költségkedvezmény engedélyezése érdekében indult közigazgatási hatósági ügyben hozott végleges vagy jogerős határozat közlésétől kell számítani.

(3) Ha a sértett az (1) bekezdés szerint kérelmet terjesztett elő, erről a körülményről a kérelem előterjesztésétől számított nyolc napon belül tájékoztatja a bíróságot. A tájékoztatás elmulasztása esetén a (2) bekezdés szerinti határidő-számítás nem alkalmazható.”⁶³

„Ha a sértett költségkedvezmény iránti kérelmet terjesztett elő, akkor a pótmagánvádlóként történő fellépésre meghatározott két hónapos határidőt a költségkedvezmény engedélyezése érdekében indult közigazgatási hatósági ügyben hozott végleges vagy jogerős határozat közlésétől kell számítani. A sértett kérelméről annak előterjesztésétől számított nyolc napon belül tájékoztatja az ügyészséget. A tájékoztatás elmulasztása esetén a kedvezőbb határidő-számítás nem alkalmazható.”⁶⁴

A költségkedvezmény érvényesítése két komponensű eljárási cselekmény, mely egyrészt áll az előterjesztésből, másrészt pedig a költségkedvezmény előterjesztése utáni tájékoztatási kötelezettségből. A tájékoztatási kötelezettség a pótmagánvádlót terheli az ügyészség irányába. A tájékoztatás szükségképpen feltétel, melynek elmulasztása eredményezi a határidő-számítás ellehetetlenülését.

⁶² Farkas Ákos-Róth Erika-A büntetőeljárás, negyedik, átdolgozott kiadás-Wolters Kluwer, budapest, 2018-602.o.

⁶³ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

⁶⁴ Farkas Ákos-Róth Erika-A büntetőeljárás, negyedik, átdolgozott kiadás-Wolters Kluwer, budapest, 2018-602.o.

13. A Zsanett ügy

A kutatás vizsgálódási tárgyát képező jogintézmény tekintetében elengedhetetlen egy nagy visszhangot keltő ügy ismertetése és elemzése. Ezen ügy nem más, mint a Zsanett ügy.

13.2. Tényállási ismertetés

Az ügy relevanciáját természetesen a sértett, Zsanett által alkalmazott jogintézmény alapozza meg, mely nem más, mint a pótmagánvád.

Az ügyben E. Zsanett pótmagánvádlóként indított büntetőpert öt rendőr ellen. Állatása alapján 2007. május 4.-én hajnalban a rendőrök feltartóztatták Budapesten a Múzeum körútnál, majd ketten közülük egy elhagyatott helyen megerőszakolták, három társuk pedig végig nézte. Majd mindezen cselekményeket követően elvették a 21 éves sértettől 20 ezer forintot.

13.3. A pótmagánvád intézményének realizálódása

A rendőrök az eljárás alatt az őket ért vádakat következetesen tagadták, így az ellenük indított büntetőeljárás során a nyomozó ügyészek megállapították, hogy – részben bűncselekmény, részben bizonyítottság hiányában – megszüntették, valamint hamis vád miatt indítottak eljárást, melyet később felfüggesztettek, ugyanis Zsanett a büntetőjogi felelősségre vonás reményében saját kezébe vette az eljárás menetét és pótmagánvádlói pozícióba lépett. Ez egyrészt bizonyítja, hogy a pótmagánvád intézménye a jogerősen elbírált, azonban a sértett számára nem kielégítő döntés ellen enged fellépni.

Az immáron pótmagánvádas eljárás során E. Zsanett jogi képviselője, a pótmagánvádló perbeszédében súlyos, erőszakos bűncselekmények miatt kérte elítélni a megvádolt rendőröket, akiknek az ügyvédjei viszont felmentést indítványoztak, a bűncselekmény hiányára való hivatkozással. A jogi képviselő megjelenése szintúgy utalást nyit a pótmagánvád jogintézményét szabályozó, a Be. által rögzített egyik konjunktív feltételre, mely a jogi képviselő kötelező igénybevétele a pótmagánvádas eljárás során.

A pótmagánvádló az eljárás folyamán igyekezett alátámasztani, hogy az öt rendőr nem szavahihető, vallomásaik pedig egymással ellentmondóak. E. Zsanett jogi képviselője perbeszédében indítványozta, hogy erőszakos nemi közösülés, zsarolás, vesztegetés és személyi szabadság megsértése miatt ítéljék el a vádlottakat, mert álláspontja szerint súlyos bizonyítékok szólnak ellenük. „A pótmagánvádló egy civil szakértői bizottság véleményével összhangban bírálta az öt rendőrrel szembeni korábbi ügyészégi eljárást, arra hivatkozva, hogy egyes bizonyítékokat – például a bűncselekmény helyszínén működő térfigyelő kamerák

felvételeit – ismeretlenek manipulálhatták, az öt rendőr közti telefonbeszélgetéseket, rádióforgalmazást pedig a sértetti oldalon sosem ismerhette meg.”⁶⁵

Erre válaszként a rendőrök védői védbeszédükben előadták, hogy E. Zsanett nem szavahihető, ugyanis a rendőrök csupán igazoltatták és hazakísérték őt. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján, pedig abszolút kizárt, hogy a rendőrök egyáltalán elkövethették volna a tehrükre rótt bűncselekményeket, hiszen erre 5 percnél is kevesebb idejük lett volna.

A másodfokú eljárás során a Fővárosi Ítéltábla katonai tanácsa hirdetett döntést. Az ott megállapított tényállás csupán annyit tartalmaz, hogy a rendőrök 2007. május 4.-ére virradóra engedély nélkül elhagyták a VIII. kerületi járőrkörzetet, amikor a XIII. kerületbe hazakísérték az intézkedés alá vont, de okmányokkal nem rendelkező E. Zsanettet.

A fentiekben megállapítottak alapján a három rendőrt hivatali visszaélés miatt 150 és 200 ezer forint közötti pénzbüntetésre, kettőt pedig szolgálatban elkövetett kötelességszegés miatt 72 – 72 ezer forint pénzbüntetésre ítélték.

A pótmagánvádas eljárás során egy ismert pszichológus is eljár, aki hitelt adott a lány szavainak, és azt állapította meg, hogy E. Zsanett erőszak áldozatává vált, visszaadta szakértői igazolványát. Bagdy Emőke szakértő az egyik tárgyaláson már tanúként kifejtette: megállapításait pszicho metrikus mérésekre, tesztekre alapozta, vizsgálatai szerint E. Zsanett nem túloz. Álláspontja szerint az a szakértő kollégája, aki a lány előadását nem találta életszerűnek, hibás következtetést vont le, és hibás véleményt alkotott.

„A másodfokú eljárás során létrejött egy független szakértői bizottság, amelynek nyilvánosságra hozott jelentése azt tartalmazta: kérdéses, hogy az eljárás tisztességes volt-e, a hatóságok pártatlanul, a szakmai szabályok betartásával jártak-e el, s a büntetőeljárás lassúsága és a kellő körültekintés hiánya „lehetetlenné” tette a megfelelő bizonyítékok összegyűjtését.”⁶⁶

A Rendészeti Biztonsági Szolgálat öt rendőrért a történetek után nem sokkal felfüggesztették beosztásából.

13.4. A Zsanett ügyből levont következtetések

Lényegi konklúzióként megállapítható, hogy végeredményében a pótmagánvád jogintézményének igénybevétele igenis eredményes volt, hiszen az elsőfokú eljárás során a vádlottak büntetőjogi felelőssége nem került megállapításra, azonban a másodfokú eljárás során, még ha az nem is a kívánt eredménnyel zárult, a vádlottak akkor sem maradtak

⁶⁵ https://hvg.hu/itthon/20100307_zsanett_ugy_elsofoku_itelet.- megtekintés idejőpontja: 2023.11.27.-12:26.

⁶⁶ Uo.-megtekintés időpontja: 2023.11.27.-12:43.

büntetlenül, mely már pozitívként említhető a pótmagánvád léte mellett véleményem szerint.

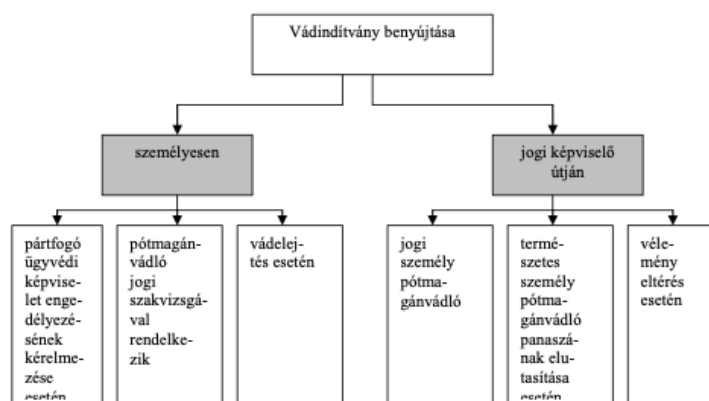
Végezetül engedjék meg, hogy egy idevágó hivatkozással zárjam a következtetések sorát, mely a következőképpen szól: „a terheltek bűnösségének megállapításával és marasztalásával végződött eljárások mégis igazolhatják az adott jogintézmény létjogosultságát.”⁶⁷ Mely véleményem szerint jelen esetben is helytálló megállapítás.

14. A sértetti vádindítvány a panaszt elutasító ügyészségnél

14.1. A vádindítvány benyújtása, tartalmi és alaki kritériumrendszere

A vádindítvány benyújtására jogosult mind a sértett maga személyesen, mind pedig jogi képviselője.

A benyújtásra meghatározott esetkörök vonatkoznak, melyek a következőképpen alakulnak:

A vádindítvány benyújtásának módjai⁶⁸

A törvénykönyv szerkezetét követve a soron következő szabályozási terület a sértett által benyújtandó vádindítvány, amit a 793. § részletez. „Ha a sértettnek a pótmagánvádlóként történő fellépéséhez, a panaszt elutasító ügyészségnél vádindítványt kell előterjesztenie, amelyre a vádiratra vonatkozó rendelkezéseket irányadók.”⁶⁹

„793. § (1) Ha a sértett pótmagánvádlóként kíván fellépni, a panaszt elutasító ügyészségnél vádindítványt nyújt be.

(2) A vádindítvány tartalmazza

⁶⁷ Felegyiné Szabó Ágnes: A 2007-2008. évben jogerősen befejezett pótmagánvádas eljárások ítélkezési gyakorlata, 7.

⁶⁸ Dr. Fázsi László-A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011-161.o.

⁶⁹ Farkas Ákos-Róth Erika-A büntetőeljárás, negyedik, átdolgozott kiadás-Wolters Kluwer, budapest, 2018-602.o.

- a) a 422. § (1) bekezdés a) -c) pontjában és a (2) bekezdés a) pontjában felsoroltakat,
- b) a sértett polgári jogi igényét,
- c) a tárgyalásra idézendők és az arról értesítendőek indítványozását, illetve

d) azon tanúk vallomása felolvasásának az indítványozását, akiknek a vallomása szükséges a bizonyításhoz, de a személyes megjelenésük a tárgyaláson nem indokolt, illetve a tárgyaláson való megjelenésük aránytalan nehézséggel járna vagy nem lehetséges.

(3) A vádindítványt a jogi képviselő is ellátja aláírásával, illetve minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírásával.

(4) A vádindítványt a beérkezéstől számított tizenöt napon belül az ügyészség az ügyiratokkal együtt továbbítja az ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz.

(5) Vádindítvány benyújtása esetén a 21. § (3) bekezdés b) pontja nem alkalmazható.”⁷⁰

A törvénykönyv ezen rendelkezése meghatározza a vádindítvány tartalmi követelményrendszerét, mely alapján a következő szempontoknak és törvényes elemeknek kell teljesülnie:

- a vádlott azonosításra alkalmas megjelölése,
- a vád tárgyává tett cselekmény pontos leírása,
- a vád tárgyává tett cselekménynek a Btk. szerinti minősítése,
- a vád tárgyává tett cselekményekkel, illetve részcselekményekkel összefüggő, rendelkezésre álló bizonyítási eszközök megjelölését,
- a sértett polgári jogi igényét,
- a tárgyalásra idézendők és az arról értesítendőek indítványozását,
- azon tanúk vallomása felolvasásának az indítványozását, akiknek a vallomása szükséges a bizonyításhoz, viszont a tárgyaláson való megjelenésük mellőzhető, vagy pedig a tárgyaláson való megjelenésük aránytalan nehézséggel járna vagy nem lehetséges.

Ezen pontok szükségképpen tartalmi elemei a vádindítványnak. A vádindítvány tartalmi kellékein kívül a törvény alaki kritériumokat is fűz hozzá. Az alaki kellékek az aláírás tekintetében bírnak kardinális jelentőséggel, mely alapján a vádindítványt a jogalany, esetünkben a sértett aláírásán kívül magának a jogi képviselőnek is el kell látnia aláírásával. Az aláírásán túl további feltételként említi a törvény a jogi képviselő minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú aláírását.

⁷⁰ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

A törvénykönyv a vádindítvány tartalmi kellékeinek ismertetését követően az elutasítás eseteit rögzíti következőnek a 794. §-ban.

14.2. A vádindítvány elutasítása

„794. § (1) A bíróság a vádindítványt nem ügydöntő végzéssel elutasítja, ha

- a) a sértett a vádindítványt a törvényben meghatározott határidő eltelte után nyújtotta be,
- b) a sértettnek nincs jogi képviselője,
- c) a törvény alapján pótmagánvádlóként történő fellépésnek nincs helye,
- d) a vádindítvány nem tartalmazza a 793. § (2)-(3) bekezdésében foglaltakat,
- e) a feljelentés elutasítása vagy az eljárás megszüntetése esetén a mentesség felfüggesztésére jogosult a mentesség felfüggesztését elutasította.

(2) A sértett a vádindítvány elutasításáról rendelkező nem ügydöntő végzés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a vádindítványt ismételten benyújthatja, ha azt a bíróság az (1) bekezdés b) vagy d) pontja alapján utasította el, és az elutasítás oka már nem áll fenn.

(3) A bíróság a vádindítványt nem utasíthatja el azon okból, hogy az nem tartalmazza a terheltnek a 184. § (2) bekezdésében felsorolt személyes adatait, és azok az ügyiratokból sem állapíthatók meg, ha a terhelt személyazonossága ezek hiányában is kétséget kizáróan megállapítható.

(4) Ha a vádindítvány vizsgálata során adat merül fel arra, hogy a terhelt mentességet élvező személy, a bíróság először megvizsgálja, hogy a vádindítvány elutasításának az (1) bekezdés a) -d) pontjában foglalt egyéb esetei fennállnak-e. Ha a vádindítvány elutasításának az (1) bekezdés a) -d) pontjában foglalt egyik esete sem áll fenn, a bíróság az eljárás felfüggesztése nélkül indítványozza a mentesség felfüggesztésére jogosult döntését. Ha a mentesség felfüggesztésére jogosult a mentességet felfüggeszti, a bíróság a vádindítványt elfogadja. Ellenkező esetben az (1) bekezdés e) pontja értelmében a vádindítványt elutasítja.”⁷¹

A vádindítvány tartalmi és alaki kritériumait követően annak elutasításáról rendelkezik, illetve az elutasítást megalapozó feltételekről. Az elutasítást követően rendezi a benyújtó ismételt benyújtási lehetőségét.

A következő jogszabályi rendelkezés a vádindítvány elfogadását követően rendezi a kötelezettségeket és az ehhez tartozó jogokat.

⁷¹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

14.3. Vádindítvány elfogadása

795.§ (1) Ha a bíróság a vádindítványt elfogadta,

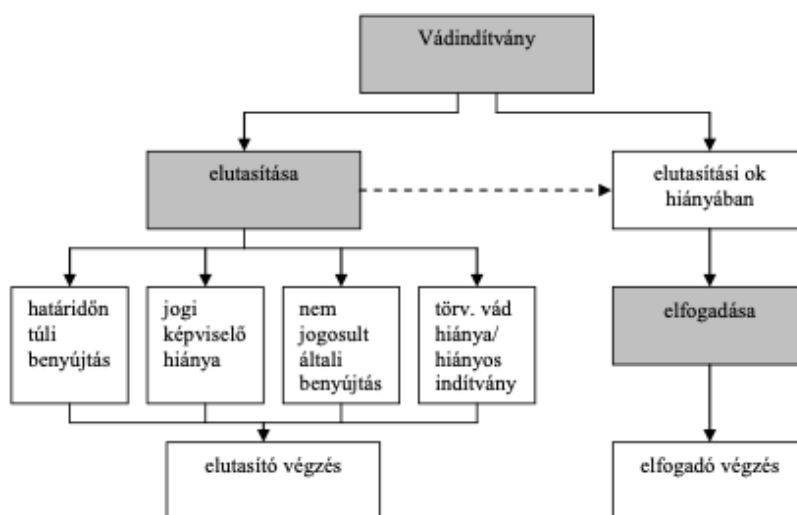
- a) tájékoztatja a sértettet, hogy a továbbiakban pótmagánvádlóként léphet fel,
- b) azt haladéktalanul megküldi a terheltnek és a védőnek,
- c) gondoskodik arról, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak,
- d) kényszerintézkedést rendelhet el.

(2) Ha a pótmagánvádló fellépésének alapja az eljárás megszüntetése, a terhelt és a védő a vádindítvány elfogadása után jogosult a nyomozás ügyiratainak és a bizonyítási eszközöknek a megismerésére.

(3) Ha a terhelt az eljárásban nem a magyar nyelvet használta, a vádindítvány terheltre vonatkozó részének az általa az eljárásban használt nyelvre történő lefordításáról a bíróság gondoskodik.”⁷²

Az első bekezdés a bíróságot terhelő kötelezettségek listáját részletezi, melynek kardinális alapját az értesítési kötelezettség teszi ki, hiszen logikusan átgondolva muszáj, hogy a jogosult jogainak gyakorlása érdekében tájékoztatva legyen. A nem megfelelő tájékoztatás pedig maga után vonja ennek elmaradását. A további bekezdések, pedig az iratmegismerési jogot, valamint a bíróság általi anyanyelvre fordítási kötelezettséget taglalja.

összegzőképpen egy a vádindítvány elutasításának, valamint elfogadásának menetét taglaló illusztratív ábrával zárnám ezen részét kutatásomnak.

Az alutasítás/elfogadás tárgyában történő határozathozatal rendszere⁷³

⁷² Uo.

⁷³ Dr. Fázsi László-A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen,2011-162.o.

15. A pótmagánvádló fellépése a vád ejtése esetén

„796§ (1) Ha az ügyész a vádat ejtette, a sértett pótmagánvádlóként léphet fel, ha a 787. § (3) bekezdés a) -d) pontjában foglalt kizáró ok nem áll fenn.

(2) A sértett az 539. § (3) bekezdésében megjelölt nyilatkozat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül léphet fel pótmagánvádlóként.

(3) A vád ejtését követően a sértettnek lehetőséget kell adni, hogy az ellene elkövetett bűncselekményre vonatkozó ügyiratokat megismerhesse. A sértett az ügyiratoktól elkülönítve, zártan kezelt ügyiratokat nem ismerheti meg.”⁷⁴

E törvényi rendelkezés alapján: „HA az ügyész a vádat ejtette, a sértett pótmagánvádlóként a már ismertetett kizáró okok hiánya esetén léphet fel. A sértett a vád elejtését tartalmazó nyilatkozat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül léphet fel pótmagánvádlóként. Az iratok megismerésére, a költségkedvezményre, a vádindítvány benyújtására a feljelentés elutasítása és a nyomozás megszüntetésére vonatkozó rendelkezések az irányadóak.”⁷⁵

„798.§ (1) Ha a sértett pótmagánvádlóként kíván fellépni, az ügyben addig eljáró bíróságnál írásban bejelenti, hogy az ügyész által ejtett vádat a továbbiakban pótmagánvádlóként képviselni kívánja.

(2) Az írásbeli bejelentést a jogi képviselő is ellátja aláírásával, illetve minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírásával.”⁷⁶

„Az írásbeli bejelentést a jogi képviselőnek ebben az esetben is el kell látnia aláírásával.”⁷⁷

A 799.§ részletesen tárgyalja az aláírással összefüggésben támasztott kritériumokat és feltételeket. Mindezek alapján a bíróság az írásbeli bejelentést nem ügydöntő végzéssel elutasítja, ha:

- a sértett a bejelentést a törvényben meghatározott határidő elteltét követően tette meg,
- a sértett nem rendelkezik jogi képviselővel,
- a törvény alapján nincs helye pótmagánvádlóként történő fellépésnek,
- a bejelentést nem írásban közölte, illetve azt a jogi képviselő nem látta el aláírásával.

„A sértett az írásbeli bejelentés elutasításáról rendelkező nem ügydöntő végzés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bejelentést ismételten megteheti, ha az elutasítás oka már nem

⁷⁴ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

⁷⁵ Farkas Ákos-Róth Erika-A büntetőeljárás, negyedik, átdolgozott kiadás-Wolters Kluwer, budapest, 2018-603.o.

⁷⁶ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

⁷⁷ Farkas Ákos-Róth Erika-A büntetőeljárás, negyedik, átdolgozott kiadás-Wolters Kluwer, budapest, 2018-604.o.

áll fenn. Ha a bíróság a bejelentést elfogadja, tájékoztatja a sértettet, hogy a továbbiakban pótmagánvádlóként léphet fel.

Ha az eljárásban pótmagánvádló lép fel, a tárgyalást folytatni kell.”⁷⁸

A következő törvényi rendelkezés, azaz a 800.§ a több büntetőeljárás, a terhelti többséget, valamint az írásbeli bejelentés részletszabályait taglalja.

„800. § (1) Ha a büntetőeljárás több bűncselekmény miatt folyik, és az ügyészség a vádat ezek valamelyikében ejti, pótmagánvádló akkor léphet fel, ha az az ügy, amelyben a vádat az ügyészség ejtette, elkülöníthető.

(2) Ha a büntetőeljárás ugyanazon bűncselekmény miatt több terhelttel szemben folyik, és az ügyészség a vádat a terheltek valamelyikével kapcsolatban ejti, az (1) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(3) Ha a bíróság a sértett írásbeli bejelentését elfogadja, azt az ügyet, amelyben a pótmagánvádló fellép, elkülöníti.

(4) Az elkülönített ügygel kapcsolatban a büntetőeljárást az ügyben addig eljárt bíróság folytatja az ügyészség által benyújtott vádirat alapján.”⁷⁹

16. A pótmagánvádas eljárás

Mint ahogyan az a korábbiakban kiemelésre került, a sértettnek pótmagánvádlóként azon esetekben van lehetősége fellépni, melyek során a feljelentés elutasításra kerül vagy a vádat ejtették.

Fontos kiemelni, hogy az eljárás megindításának tekintetében általános feltételeket tár elénk a törvény, melyek alapján kizárólag közvádas ügyben, az ügyészségnek a vádképviselőre vonatkozó negatív állásfoglalását követően kerülhet sor az eljárásra. Mindezeket túl a törvény további feltételeket rögzít és részletez úgy, mint:

- „kötelező jogi képviselő: a törvény számos pont tekintetében hangsúlyozza a jogi képviselő konjunktív feltételként való megjelenését, ugyanakkor kiemeli, hogy abban az esetben is kötelező, ha a sértett egyébként rendelkezik jogi szakvizsgával.
- feljelentés elutasítása, eljárás megszüntetése: jelen esetben a sértett rendelkezik azon opcionális lehetőséggel, miszerint vagy pótmagánvádlóként vagy pedig magánvádlóként lép fel.

⁷⁸ Uo. -604.o.

⁷⁹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

- ügyészség vádképviselési joga: az eljárás során ezzel csak egyszer élhet, ugyanakkor ettől függetlenül a sértettet a vádejtés joga ugyan úgy megilleti ebben az esetben is. „⁸⁰

Amellett, hogy a törvény a feltételeket lefekteti, fogatosít bizonyos kizáró tényezőket is, melyek az eljárás megindításának az ellehetetlenülését eredményezik. Ezek a következők:

- „közvetlen sérelem hiánya: a bűncselekmény közvetlenül nem sértette vagy veszélyeztette a sértett jogát vagy jogos érdekét.
- hatóságot támogató személy ellen: együttműködő személy, titkosan együttműködő személy, fedett nyomozó, leplezett eszközt alkalmazó személy, illetve akkor, ha csekélyebb súlyú bűncselekmény miatt, egyezség miatt szünteti meg az eljárást.
- állam, mint sértett: ha a sértett közhatalmat gyakorló szerv vagy az állam.”⁸¹

16.1. Tárgyalás előkészítése

„Az előkészítő ülésen mind a pótmagánvádló jogi képviselőjének, mind pedig a vádlott és védőjének a jelenléte kötelező. Fontos rögzíteni, hogy ha az előkészítő ülésen a pótmagánvádló és jogi képviselője együttesen maradnak távol és ezt nem mentik ki, vagy nem tesznek bejelentési kötelezettségüknek eleget annak tekintetében, ha esetleg a pótmagánvádlónak megváltozna a lakcíme.”⁸² Továbbá a folyamatban lévő pótmagánvádas ügghöz más pótmagánvádas ügyet nem lehet egyesíteni, kizárólag a próbára bocsátással elbírált ügyet, de azt még abban az esetben is, ha közvádas volt.

16.2. Az elsőfokú tárgyalás

Az elsőfokú tárgyaláson kötelező a pótmagánvádló jogi képviselőjének a jelenléte csak úgy, mint a védőé. A tárgyalás során az általános szabályok szerint zajlik a bizonyítás menete, melyre a Be. következő szabályai alkalmazandóak:

64. § (1) A vád bizonyításához szükséges tények feltárása, az alátámasztásukra szolgáló bizonyítási eszközök rendelkezésre bocsátása, illetve beszerzésének indítványozása a vádlót terheli.

(2) A bíróság a tényállás tisztázása során bizonyítékot indítvány alapján szerez be.

(3) Indítvány hiányában a bíróság bizonyíték beszerzésére és megvizsgálására nem köteles.

⁸⁰ <https://birosag.hu/sites/default/files/potmaganvadas.pdf> - megtekintés időpontja: 2024.05.22.

⁸¹ <https://birosag.hu/sites/default/files/potmaganvadas.pdf> - megtekintés időpontja: 2024.05.22.

⁸² <https://birosag.hu/sites/default/files/potmaganvadas.pdf> - megtekintés időpontja: 2024.05.22.

593. § (4) Ha a megalapozatlanság nyilvánvalóan a 164. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettség elmulasztására vezethető vissza, a megalapozatlanság következményei nem alkalmazhatók.

A tárgyalás során a sértettnek jogában áll a vádat ejteni bármikor, indokolás nélkül, valamint a hallgatólagos vádejtés szabályait is kell ennek megfelelően alkalmazni ezen jogintézmény kapcsán is. Mi is a hallgatólagos vádejtés?

„Hallgatólagos vádejtésről abban az esetben beszélhetünk, ha a pótmagánvádló és a jogi képviselője ki nem mentett távolmaradása, valamint a pótmagánvádló lakcímváltozásának be nem jelentése. Ugyancsak vádejtésnek minősül, ha a pótmagánvádló rendzavaró magatartásával ellehetetleníti a tárgyalást.”⁸³

A vádlói fellebbezés esete az elsőfokú tárgyalás során pedig a következőképpen alakul. A pótmagánvádló „kizárólag a vádlott terhére jelenthet be fellebbezést, melyet írásban kell közölnie indokolással ellátva. Fellebbezésre jogosult a jogi képviselői is önállóan, azonban ahhoz, hogy ez megtörténhessen szüksége van a pótmagánvádló hozzájárulására.”⁸⁴

„Az eljárás bünyügyi költségével kapcsolatosan pedig elmondható, hogy a pótmagánvádló költségviselési kötelezettsége az ügyészi vádképviselőhöz igazodik. Ezen túlmenően a törvény meghatározza azokat az eseteket, amikor maga a pótmagánvádló köteles a bünyügyi költséget viselni úgy, mint a felmentés vagy pedig a vádejtés esete. Ilyenkor a pótmagánvádló köteles lesz viselni a terhelt meghatalmazott védőjének a díját és költségeit is. Ez alól kivételt jelent, ha a felmentés okaként kóros elmeállapot szolgált, ilyenkor a költséget az állam viseli.”⁸⁵

Az eljárással kapcsolatosan elmondható, hogy a pótmagánvádlónak jogában áll perújítási indítvány előterjesztése, melyre kizárólag felmentés vagy megszüntetés esetén van lehetősége.

17. Statisztikai adatok elemzése

A pótmagánvadásztatisztikai adatainak elemzése előtt meg kell említenünk, hogy a pótmagánvadászt mint jogintézményt nem feltétlenül a bírók kedvence. Ennek véleményem szerint többek között az is okot adhat, hogy a jogintézmény nem túl körül határolt jelleggel rendelkezik, mely alapot ad a jogintézménnyel való visszaélésekre.

A jogintézmény kapcsán realizálódó visszaélésekkel kapcsolatosan a későbbiekben igyekszem innovatív de lege ferenda javaslatokkal élni.

⁸³ <https://birosag.hu/sites/default/files/potmaganvadas.pdf> - megtekintés időpontja: 2024.05.22.

⁸⁴ <https://birosag.hu/sites/default/files/potmaganvadas.pdf> - megtekintés időpontja: 2024.05.22.

⁸⁵ <https://birosag.hu/sites/default/files/potmaganvadas.pdf> - megtekintés időpontja: 2024.05.22.

„Egy 2009-ben a pótmagánvádas ítélkezési gyakorlatok tárgyában lefolytatott országos vizsgálat alapján a pótmagánvádas ügyeket átlagosan 55%-ban utasították el a bírák, különböző okokra hivatkozva. A legtöbb ilyen eset a fővárosban történt, ahol ez a mérték 87%-ra tehető.”⁸⁶ Az elutasítás oka többek között az előbb említett visszaélésszerű joggyakorlás. A visszaélés abban az esetben valósul meg, mikor az ügyészség elutasítja a vádindítványt, de ettől függetlenül ugyan úgy megindíthatja az eljárást ez pedig lényegében felesleges eljárásokat eredményez bizonyos esetek kapcsán.

Egy korábbi kutatás eredményeképpen is, mely 2007-2008-ban került megrendezésre megállapítható ugyan ezen 55%-os elutasítási arány.

Az elutasítások jogcímeiként:

- a kellékhányos , vagy
- nem törvényes vád indokok kerültek megjelölésre.

A vádindítvány kelékhányos állapotára akkor kerülhet sor, amikor a nyomozást megszüntető határozat utáni újbóli indítvány esetében elmulasztja a jogosult a megfelelő indokolási kötelezettségének a teljesítését. Ezen indokolási kötelezettség az elutasítást követően merül fel, mely során indítványozza a határozat ellenére a büntetőeljárás lefolytatását. Ilyenkor azon indokokat kell megjelölnie a sértettnek, melyek alapján szeretné az eljárás lefolytatását kérlelni.

17.1. Miért van az indokolási kötelezettségre szükség?

„Azzal, hogy valaki pótmagánvádlóként jogosult a vádindítvány benyújtására és ezt meg is teszi, már egyértelmű, hogy a hatóság döntésével nem ért egyet.

Miért kellene keresnie mindazt, ami ezt megalapozza? Célja, hogy a bírósági eljárást lefolytassák, melyben a vádat ő maga – jogi képviselő közreműködésével – képviseli és nem az ügyészség döntésének bírálata. Aránytalan terhet ró ez a sértettre, főleg, hogy a bíróság kezében van az ezzel összefüggő elutasítási ok.”⁸⁷ Ugyanakkor, ha mind a tartalmi, mind pedig az alaki kellékeknek megfelelt a benyújtott vádindítvány és amennyiben azt nem utasították el, a büntetőeljárások eredményeként így is egy jelentős 80%-ban az eljárás megszüntetésére vagy pedig felmentő ítélet meghozatalára került sor. Ahogyan az előbb elemzett statisztikai adatokból kitűnt, ezek javarészt régebbi felméréseken alapulnak. Ideje friss statisztikai adatokat is

⁸⁶ <https://arsboni.hu/a-potmaganvad-utvesztoi/> -megtekintés időpontja: 2023.11.16.-20:37.

⁸⁷ <https://arsboni.hu/a-potmaganvad-utvesztoi/> -megtekintés időpontja- 2023.11.16.- 21:14.

ismertetni. Következésképpen a vizsgálódást megelőzően illusztratív ábra felvezetésével eszközölném a statisztikai adat bemutatását.

A csatolt illusztratív ábra, a 2022-es évben lefolytatott pótmagánvádas eljárásokkal összefüggésben végzett statisztikai vizsgálódásokat foglalja össze.⁸⁸

Először is a statisztikai adat vonatkozásában elmondható, hogy a pótmagánvádas ügyek száma elenyésző napjainkban, valamint a pótmagánvádas eljárások eredményének tekintetében is összhang figyelhető meg a bírói ítélezési gyakorlat és az ügyészség határozatai között.

Jelen kutatás időszakában a Miskolci Törvényszéken teljesíték szakmai gyakornoki tevékenységet, mely során lehetőségem nyílt betekinteni a büntető ügyszak rejtelmeibe. Számos szakmai tanácskozás során felmerült a pótmagánvád intézményének kérdése, ahol úgy szívesen visszacsatolást nyert az összhang léte a bírói ítékezés és az ügyészi határozat között.

Végezetül jelen kutatásom statisztikai részének végét egy 2007-2008. években elvégzett kutatás eredményével zárnám. A kutatás eredményeként 51 olyan vádlott büntetőjogi felelőssége került megállapításra, kik megmenekülhettek volna a büntetőjogi felelősségre vonás elől abban az esetben, ha a sértett nem vette volna igénybe a pótmagánvád jogintézményét.

A jogintézmény létjogosultságát alátámasztja és a pozitív megítélését is elősegíti az érdekérvényesítés sikeressége.

A következőkben a vizsgálat tárgyát a 2007/2008. években jogerősen befejezett pótmagánvádas ügyek képezték. A korábban tett 55%-os arányt megerősítve a következő kimutatás készíthető.

⁸⁸ Forrás: Nyomozás Felügyeleti Főosztály.

Megye	Elfogadás	Elutasítás
	a pótmagánvádas ügyek százalékában	
Főváros	13	87
Baranya	23	45
Bács-Kiskun	21	55
Békés	61	30
Borsod-Abaúj-Zemplén	39	54
Csongrád	50	50
Fejér	56	38
Győr-Moson-Sopron	41	53
Hajdú-Bihar	38	40
Heves	30	54
Jász-Nagykun-Szolnok	50	44
Komárom-Esztergom	40	37
Nógrád	35	48
Pest	40	60

A vádindítványok elfogadásának/elutasításának arányai.⁸⁹

Somogy	34	48
Szabolcs-Szatmár-Bereg	36	58
Tolna	46	27
Vas	38	62
Veszprém	38	57
Zala	29	71
átlag	35	55

„A táblázat adatait megvizsgálva megállapíthatjuk, hogy a kutatás időszakában benyújtott vádindítványoknak átlagosan alig több mint egyharmadát fogadták el a bíróságok, ami szintúgy alátámasztja a kutatás korábbi részeinél is említett előzetes vizsgálat szükségességét. Az előzetes vizsgálaton át nem jutó vádindítványok elutasításra kerülnek, melynek külön elutasítási jogcíme lesz.”⁹⁰ Ezen elutasítási jogcímek négyféleképpen alakulhatnak:

⁸⁹ Dr. Fázsi László-A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011-195/196.o.

⁹⁰ Uo.

A vádindítványok elutasításának	
jogcíme	aránya [%]
elkésett benyújtás	10
jogi képviselő hiánya	16
jogosulatlan benyújtás	6
kellékhányos, ill. nem törvényes vád	52

Az elutasítások okainak aránya.^{91, 92}

Ezek alapján az adott időszakban vizsgált ügyek túlnyomórészt tehát a „Be. által előírt kellékek, illetve a vád törvényességének hiánya miatt került sor a vádindítványok elutasítására, amiből megítélésem szerint okvetlenül levonható az a következtetés, hogy a vádindítványokat készítő ügyvédek nem állnak még helyzetük magaslatán e tevékenységük gyakorlásában, vagyis a kötelező védői képviselet előírásával elérni kívánt jogalkotói cél hatályosulásáról a vizsgált eredmények fényében még nem beszélhetünk.”⁹³ Az imént említett jogalkotói célra reflektáló állásponttal teljes mértékig egyet tudok érteni, hiszen attól még hogy a laikust, mint tényezőt igyekszik kizárni szakmai segítség bevonásának kötelező jellegével, ettől függetlenül a statisztikai adatok alapján még hosszú út áll a cél beteljesülése előtt.

Erről árulkodik Habony János Győr-Moson-Sopron megyei kollégiumvezető megállapítása is, amikor a következőképpen fogalmaz: „a pótmagánvád alapján folytatott büntetőeljárásokban a jogi képviselők nem nyújtanak hatékony segítséget ügyfeleiknek. Erről az elutasítások nagy száma is árulkodik.”⁹⁴Végezetül a statisztikai vizsgálódásokat az elfogadott ügyek befejezésével zárnám.

⁹¹ A táblázat adataival kapcsolatban meg kell jegyeznem, hogy a legnagyobb ügyforgalmú Fővárosi és Pest Vármegyei Bíróság anyaga nem tartalmaz konkrét adatokat az egyes elutasítási okokkal érintett ügyek számára vonatkozóan. Az azonban megállapítható, hogy a Be. 231. § (2) bek. d/ pontján alapuló elutasítás Budapesten megközelítőleg 67 százalékos, Pest vármegyében pedig a legtöbb esetet jelentette, ezért 77, illetőleg 29 ügy figyelembevételével számítottam ki az arányszámokat, mivel e nélkül nem kaphatnánk reális képet az arányok alakulásáról.(Idézve: Dr. Fázsi László-A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban,Debrecen,2011).

⁹² Dr. Fázsi László-A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban,Debrecen,2011-198.o.

⁹³ Uo. -198.o.

⁹⁴ Habony János:A pótmagánvádas ügyek vizsgálatának tapasztalatairól Győr-Moson-Sopron Megyében,2009.Bk.II.29,5.

Befejezés	
módja	aránya [%]
eljárás megszüntetés	38
felmentés	39
büntetőjogi felelősség megállapítása	13
egyéb módon	10

A pótmagánvádas ügyek befejezési módjának arányai.⁹⁵

A táblázat adatai tükrözik, hogy még a bíróság által érdemi elbírálásra alkalmasnak talált vádindítványok alapján lefolytatott büntetőeljárások eredményeként is az ügyek megközelítőleg 80%-ban az eljárások megszüntetésére vagy felmentő ítélet meghozatalára került sor.⁹⁶

Mindezen adatok alapján véleményem szerint továbbra sem kérdőjelezhetjük meg ezen jogintézmény létjogosultságát, hiszen a vizsgált időszakban legalább 51 olyan vádlott büntetőjogi felelősségre vonására került sor az országban, amire a pótmagánvád intézményének hiányában nem kerülhetett volna sor. Dr. Fázsi László nagyszerű szavaival élve, amit ezen országos 51 ügy kapcsán fogalmazta meg: „Ez persze – ha úgy vesszük – nem nagy szám, de megítélése szerint, ha történetesen ötvennel kevesebb „elítélésről” számolhatnék be, akkor is azt kellene mondanunk, hogy indokolt volt a jogintézmény bevezetése, mert különben egy embernek nem tudtunk volna „igazságot szolgáltatni”, egy másik pedig végérvényesen megmenekült volna a felelősségre vonás elől.”⁹⁷

Ezekhez képest természetesen nem három vagy négy ember esetéről beszélhetünk, hanem ennél jóval több esetről beszélhetünk. Ennek kapcsán szintűgy egyetértek és ekképpen megemlíteném Felegyiné Szabó Ágnes Hajdú-Bihar vármegyei kollégiumvezető álláspontját, miszerint: „a terheltek bűnösségének megállapításával és marasztalásával végződött eljárások elenyésző száma mégis igazolhatja az adott jogintézmény létjogosultságát.”⁹⁸

18. A pótmagánvád kitekintése európai viszonylatban

A nemzeti elzárkózás korának lejárta, illetve az Európai Unió belüli tagországi státuszunkból fakadó követelményekre tekintettel úgy vélem, hogy a pótmagánvád hazai

⁹⁵ Dr. Fázsi László-A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011-200.o.

⁹⁶ Uo. -200.o.

⁹⁷ Uo. -200.o.

⁹⁸ Felegyiné Szabó Ágnes: A 2007-2008. évben jogerősen befejezett pótmagánvádas eljárások ítélkezési gyakorlata, 7.

vonatkozású kérdéseinek áttekintése után indokolt végezetül legalább egy rövid európai kitekintésre is vállalkozni.⁹⁹ A kitekintés és az összehasonlítás alapjainak pedig az osztrák és a liechtensteini szabályozást választottam.

Először is megállapíthatjuk, hogy a jogintézmény szabályozásának kialakítása változatlanul az Európai Unió tagságtól a tagállamok jogalkotási autonómiájának részét képezi, „ami nyilvánvalóan magyarázattal is szolgál az eltérő történelmi hagyományokkal rendelkező tagországokban alkalmazott különféle büntető eljárásjogi megoldásokra, amelyek az Angliai Walesben elvileg ma is élő népvádtól a Franciaországban alkalmazott polgári vádon, valamint a német és a holland büntető eljárásjog által ismert bírói vádemelésre kötelezésen¹⁰⁰ keresztül a mi fogalmaink szerinti magánvád különféle formáinak elismeréséig terjednek.”¹⁰¹

18.1. Az osztrák minta

A közös tradícióinkat szem előtt tartva az osztrák példa lehet érdekes. „Annál is inkább, mert az osztrák büntető eljárásjog szintén ismeri a pótmagánvád intézményét, amiről Pusztai László 1990-ban még a következőképpen vélekedett: „Ha az ügyészség az eljárást megszünteti, a sértett egy igen bonyolult eljárásban, [aminek szemmel láthatóan az a célja, hogy a sértett kedvét az egésztől elvegye] pótmagánvádlóként léphet fel.”¹⁰²”¹⁰³

Ehhez képest a témánkat érintően 2004-ben jelentősen módosult hatályos osztrák büntető perrendtartásban a következő rendelkezéseket találjuk: „A pótmagánvádló fogalmához vezető meghatározások körében: Áldozat:

- a) „az a személy, aki szándékosan elkövetett bűncselekmény következtében erőszaknak, vagy veszélyes fenyegetésnek lett kitéve vagy aki a szexuális integritásában hátrányt szenvedett,
- b) a házastársa, a bejegyzett élettársa, az egyenes ágú rokona, a testvére annak a személynek, akinek halálát bűncselekménnyel okozhatták, vagy más hozzátartozók, akik a tett tanúi voltak,
- c) minden más személy, aki bűncselekmény által kárt szenvedett.”¹⁰⁴

⁹⁹ Dr. Fázsi László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011-265.o.

¹⁰⁰ A német büntetőeljárásban ismert „Klageerzwingungsverfahren” intézményéről – amely lehetővé teszi, hogy a bíróság a sértett kérelmére vádemelésre kötelezhessen az ügyészt – ld. pl. Róth, Farkas i.m. 94.

¹⁰¹ Dr. Fázsi László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011-268.o.

¹⁰² Uo. 33.

¹⁰³ Uo.-268.o.

¹⁰⁴ Dr. Fázsi László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011-268.o.

„Magánfél: Mindazon áldozat, aki kifejezésre juttatja, hogy az eljárásban részt akar venni, abból a célból, hogy az elszenvedett kárát megtérítsék, vagy az elszenvedett sérelmet helyrehozzák.”¹⁰⁵

„Pótmagánvádló: Az a magánfél, aki az ügyészség által visszavont vádat fenntartja. A pótmagánvádló címszó alatt a 72. §-ban:

- (1) A magánfelek jogosultak arra, hogy a vádat pótmagánvádlóként fenntartsák, ha az ügyészség a vádtól visszalép. A magánfél azon nyilatkozattal lesz pótmagánvádlóvá, hogy a vádat fenntartja, az áldozatnak ezen túlmenően ki kell nyilatkoznia azt is, hogy az eljárásban magánfélként részt vesz.
- (2) Amennyiben az ügyészség a fő tárgyaláson lép vissza a vádtól, úgy az (1) bekezdés szerinti nyilatkozatot rögtön meg kell tenni. Amennyiben ez nem történik meg, vagy a magánfél a fő tárgyaláson szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg, avagy elmulasztja a fő tárgyaláson a vád fenntartásához szükséges indítványt megtenni, akkor a vádlottat fel kell menteni.
- (3) Ha az ügyészség a vádtól a fő tárgyaláson kívül lép vissza, akkor a bíróság a magánfelet értesíti, aki a nyilatkozatát egy hónapon belül teheti meg. Ugyanez érvényes akkor, ha a magánfelet a tárgyalásra nem idézték meg – anélkül, hogy erről lemondott volna -, vagy az idézése nem bizonyított. Amennyiben ezt nem teszi meg, azt kell vélelmezni, hogy az a büntető üldözési igényt nem tartja fenn. Ebben az esetben az eljárást végzéssel meg kell szüntetni.
- (4) A pótmagánvádló a főeljárási szakaszban ugyanazokkal a jogokkal rendelkezik mint a magánvádló. Ítéletekkel szembeni jogorvoslat lehetőségként azonban csak azok illetik meg, amelyek a magánfelet is megilletik. Az ügyészség az eljárás állásáról bármikor informálódhat és a vádat bármikor magához vonhatja, ebben az esetben a pótmagánvádlót ismét a magánfél jogai illetik meg.”¹⁰⁶¹⁰⁷

Az idézett rendelkezések értelmében a magyar és az osztrák szabályozás közti lényeges eltérés abban mutatkozik meg leginkább, hogy a pótmagánvádlókénti fellépés lehetősége nem közvetlenül a „sértetti”, hanem a magánféli pozíciójából eredő joga a bűncselekmény áldozatának, tehát a büntetőeljárásban való részvételi szándék kinyilvánítása a vádlói jogkör gyakorlásának előfeltételét képezi.¹⁰⁸

¹⁰⁵ Dr. Fázsi László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011.-268.o.

¹⁰⁶ <https://www.jusline.at/gesetz/stpo/paragraf/72-megtekintes> időpontja: 2023.11.19.-12:55.

¹⁰⁷ Dr. Fázsi László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011.-269.o.

¹⁰⁸ Dr. Fázsi László: A pótmagánvádló a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban, Debrecen, 2011.-269.o.

A másik lényeges különbség a szabályozások vonatkozásában a „pótmagánvádlói fellépés lehetőségének a vádtól való „visszalépés” – értelemszerűen vádejtés – esetére való korlátozása jelenti, ami a hazai szabályozáshoz képest jelentősen behatárolja a sértett saját jogú büntető igényérvényesítési lehetőségeit.”¹⁰⁹

18.2. A Liechtensteini minta

Európában Svájc és Ausztria közé ékelődő Liechtensteini Hercegség büntetőeljárása is ismeri a pótmagánvád jogintézményét.

A jogintézményt érintő szabályozás a következőképpen alakul:

„Minden büntett vagy hivatalból üldözendő vétség által jogaiban sértett személy a záró tárgyalás kezdetéig, a magánjogi igényének érvényesítése céljából a büntetőeljáráshoz csatlakozhat és ezáltal magánrészvevővé válik.”¹¹⁰

„A magánrészvevőnek pedig joga van az ügyész helyett pótmagánvádlóként vádat emelni.”¹¹¹

„Ezen korábban említett rendelkezésben foglalt tény gyakorlatban történő realizálódásának módját szabályozó rendelkezés értelmében, ha az ügyész elállása vagy az eljárás megszüntetésére vonatkozó indítványa következtében a büntetőeljárást nem indítják meg, vagy megszüntetik. A magánrészvevő joga az, hogy az ügyész helyett a bűnüldözést pótmagánvádlóként folytassa, amennyiben az értesítést követő 14 napon belül a bíróságnál a vizsgálat indítására vagy folytatására vonatkozó indítványt vagy vádiratot nyújt be.”¹¹²

„A magánrészvevő pótmagánvádjára alapján történő büntetőeljárás megindításának vagy folytatásának megengedhetősége kérdésében a felsőbb bírói szerv dönt további jogorvoslati lehetőség kizárásával.”¹¹³

„A pótmagánvádlóra – amennyiben a törvény mást nem irányoz elő – a magánvádlóra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, azzal a megszorítással, hogy az ítélettel szembeni jogorvoslati lehetősége csak annyiban adott, amennyiben ez a magánrészvevőnek egyébként joga, és ezen túlmenően nem jogosult arra, hogy a büntetőeljárás ismételt felvételét indítványozza.”¹¹⁴

„A pótmagánvádló meghatalmazottal képviseltetheti magát.”¹¹⁵

¹⁰⁹Uo.-270.o.

¹¹⁰ 1988 Nr. 62 [StPO] 32. § 1, forrás: <http://www.gesetze.li-megtekintés> időpontja: 2023.11.19.-14:09.

¹¹¹ Uo. 32. § 3.

¹¹² Uo. 173. § 1.

¹¹³ Uo. 173. § 3.

¹¹⁴ Uo. 32. § 4.

¹¹⁵ Uo. 34. §

„Az ügyésznek azonban lehetősége van arra, hogy a vádat bármikor átvegye a pótmagánvádlótól.”¹¹⁶

A felvezetett szabályozás abban hasonlít az osztrák megoldáshoz, hogy itt sem a szorosan vett sértetti, hanem a magánrésztvevői alanyi pozíció adja a pótmagánvádlókénti fellépés lehetőségét.

18.3. Az Európai kitekintés eredményének felvázolása

A pótmagánvád tehát közel sem újkeletű jogintézmény Európában, bár kétségtelenül inkább rendhagyónak tekinthető az alkalmazása, aminek oka az eltérő nemzeti tradíciókban keresendő, továbbá annak alakulásában a tagállami autonómia jelentős szerepet játszik. Fontos megállapításként említhetjük meg, hogy a pótmagánvád az „eurokonform” jogintézményeink közé tartozik, hiszen az Európai Tanács Rec (2000)19 számú ajánlásában, valamint az Európai Unió Tanácsának 2001/220/IB számú kerethatározatában támasztott követelményeknek teljes mértékben megfelel. Ezek a követelmények pedig:

- A közvádloi tevékenység kontrollálhatósága, illetve
- jogérvényesítési lehetőségeinek a biztosítása.

19. De lege ferenda javaslatok

Engedjék meg számomra, hogy ezen rész kapcsán a jogintézménnyel kapcsolatos innovatív elképzeléseimet vázoljam fel. Lényegében, ahogyan az a dolgozat során megállapításra került, a pótmagánvád intézményének kardinális pontjában az ügyészi kilépés szerepel, melynek következtében éled fel ezen jogintézmény.

Ennek kapcsán mondható el azon megállapítás, hogy a laikus sértettnek ugyan lehetőségében áll, hogy pótmagánvádlói pozícióban felléphessen, azonban az ügyész, mint szaktekintély kilépése ettől eltántorítja, ami valljuk be érthető is. Mindezek mellett a bűnügyi költség a másik visszatartó erő.

Összegezve, a már törvényben foganatosított költségkedvezmény lehetősége mellett javasolnám a jogszabályhely kiegészítését a bűnügyi költség alóli mentesülés lehetőségével. Így talán mérsékelnénk a sértetti bátortalanságot, és elősegíthetnénk a büntetőjogi felelősségre vonás beteljesülését, azon esetekben, ahol erre nem került sor pedig az indokolt lett volna, mire a korábbi esetek kapcsán és a Zsanett ügy tekintetében is utaltam.

¹¹⁶ Uo. 32. § 3.

Így egy negyedik bekezdés bevezetését tartanám indokoltnak a 792. § vonatkozásában, mely a következőképpen rendelkezne:

(4)A sértett pótmagánvádlókénti fellépése esetén a személyi és vagyoni körülményeinek megfelelően, számára túlzottan terhes bűnügyi költség alól mentesül, melynek terhét a továbbiakban az állam viseli.

Záró rész

Összegzésként megállapítható, hogy a pótmagánvád intézményére jogrendszerünkben szükség van. Ennek a jogintézménynek köszönhetően sikerült elérni, hogy az ügyészségi vádmonopóliumot korrekciós keretek közé szorítsa a jogalkotó, mely a joggyakorlatban, ahogyan az korábban is említésre került számos jogértelmezési problémát vet fel. A problémák vonatkozásában elmondható, hogy igenis szükség van a pótmagánvád intézményének pontos és törvényi szintű szabályozására. A hatályos szabályozás egy bizonyos fokú bizonytalanságnak enged teret a jogintézmény kapcsán, melyet mihamarabb szükséges lenne likvidálni és jogszabályi rendelkezésekkel feloldani.

Dr. Fázsi László szavaival éve: „A pótmagánvád – mint minden más garanciális jelentőségű intézmény – már pusztán a léténél fogva is alkalmas a sértett hatóságokkal szembeni kiszolgáltatottságának csökkentésére, hiszen ebből következően a nyomozó hatóságok tagjainak, illetve az ügyészeknek számolniuk kell annak a lehetőségével, hogy az állami büntetőigénnyel való lemondásuk esetén a sértett vádlóként léphet fel, amely esetben a bírósági eljárás eredményének tükrében tevékenységük szakszerűsége, illetve döntéseik megalapozottsága is ellenőrizhetővé válik. A pótmagánvád gyakorlati alkalmazásának tapasztalatai pedig azt is igazolják, hogy ilyenfajta bírói kontrollra – az ügyészség közjogi státusától függetlenül – ma is szükség van, hiszen ennek eredményeként a bíróság nemegyszer súlyos bűncselekmények elkövetése miatt is megállapította olyan vádlottak bűnösségét, akiknek a felelősségre vonására az ügyészség nem látott okot vagy alapot.”¹¹⁷

Ezek fényében jutottam el oda, hogy dolgozatomban bizonyos szegmenseinek tekintetében néhol vadonatúj, néhol pedig korábban felvetett, ám általam megalapozottnak vélt aspektusokat mutassak be és tegyem dolgozatomban szerves részévé, bízva abban, hogy az általam lefolytatott kutatással időszerű és innovatív, valamint elgondolkodtató perspektívát sikerült felvázolnom. Végezetül egy Sigmund Freud idézettel zárnám eszmefuttatásom, mely a következőképpen hangzik: „A világ titkaira túlságosan lassan vet fényt a kutatás, a tudomány sok kérdésre még

¹¹⁷ Dr. Fázsi László: A pótmagánvád szerepe és jelentősége a sértett szemszögéből a törvényi szabályozás és a joggyakorlat tükrében.-19. o.

egyáltalán nem tud választ adni. A tudományos kutatás azonban az egyetlen út, ami bennünket a rajtunk kívül eső világ helyes ismeretéhez elvezet.”

Ezúton nyilatkozom, hogy a dolgozatom tartalmának elkészítéséhez mesterséges intelligencia segítségét nem vettem igénybe.

Felhasznált jogirodalom

1. Dr. Fedor Anett: Amit a pótmagánvádról tudni érdemes – Recenzió Fázsi László: A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban című monográfiájáról- Büntetőjogi Szemle 2015/1-2. szám.
2. Kiss Anna-A sértett eljárásjogi helyzetének erősítése, különös tekintettel a pótmagánvád intézményére- Országos kriminológiai Intézet-Kriminológiai Tanulmányok-Budapest,2002.
3. Koczka Cs.: A sértett vádképviselőt múltja, jelenje, jövője-Ügyészségi Értesítő,1992/1.
4. Nagy Ferenc- Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjogtudományban- MTA doktori értekezés tézisei.
5. <http://lexikon.katolikus.hu/I/ius%20talionis.html>.
6. Dr. Gergi-Horgos Livia- A közvád kialakulásának jogtörténeti áttekintése a ius puniendi állami monopóliummá válása folyamatában-Büntetőjogi Szemle 2014/2. szám.
7. Blaskó Béla: A büntetőjog előtörténete, eredete, kialakulásfejlődés- történeti vázlata az ókortól a XVIII. század végéig, ISBN 978-963-9543-9-Budapest,2011.
8. Görgényi Ilona és MTSAI- büntetőjogi fogalomtár.
9. Farkas Ákos – Róth Erika: A büntetőeljárás, Wolters Kluwer Hungary Kft, Budapest,2018.
10. Csemáné Váradi Erika, Görgényi Ilona, Gula József, Horváth Tibor, Jacsó Judit, Lévay Miklós, Sántha Ferenc- Magyar Büntetőjog- általános rész-Complex-Wolters Kluwer-Budapest,2012.
11. Az 1892-97. évi Országgyűlés negyedik ülészakájában a Képviselőház elé terjesztett Bűnvádi Perrendtartás törvényjavaslatának indokolása-1985.
12. Békés Ádám, A sértett. In: Kommentár a büntetőeljárás törvényéhez, I. kötet. (főszerk.: Polt Péter)- Wolters Kluwer-Budapest,2018.
13. <https://arsboni.hu/a-potmaganvad-utvesztoi/>.
14. https://birosag.hu/ugyfeleknek/birosagi-eljarasok/buntetoeljaras/az-uj-buntetoeljaras-legfontosabb-valtozasairol-kozerthetoen?fbclid=IwAR0BAszahQP-siEyxapDhrTcD9G0-12Uc5fuW_26v-2uKTLele3nw2gsabI#section-540.
15. <https://www.jogomvan.hu/potmaganvad/-megtekintes>.
16. Dr. Fázsi László: A pótmagánvád szerepe és jelentősége a sértett szemszögéből a törvényi szabályozás és a joggyakorlat tükrében.
17. Mészáros Zsolt, Jungi Eszter: A pótmagánvád lehetőségei a büntetőeljárásban, Ügyészek Lapja 1995/3.
18. Lőrinczy György: Gondolatok a pótmagánvádlóról, Ügyészek Lapja 1996/1.
19. Habony János: A pótmagánvádas ügyek vizsgálatának tapasztalatairól Győr-Moson-Sopron Megyében,2009.Bk.II.29,5.
20. Dr. Fázsi László-A pótmagánvád a magyar büntető eljárásjogban és a gyakorlatban,Debrecen,2011.
21. Kelemenné Rác Katalin: A pótmagánvádas eljárások ítélkezési gyakorlata,1.
22. Lakatos Zoltán, A Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Bíróság Büntető Kollégiumának vizsgálata a pótmagánvádas eljárások ítélkezési gyakorlatáról,2009.EI.II.C.3.02,1.
23. Szuromi Mária-A pótmagánvádas eljárások ítélkezési gyakorlata, 1.
24. Felegyiné Szabó Ágnes: A 2007-2008. évben jogerősen befejezett pótmagánvádas eljárások ítélkezési gyakorlata, 7.

25. https://hvg.hu/itthon/20100307_zsanett_ugy_elfofoku_itelet.
26. <https://birosag.hu/sites/default/files/potmaganvadas.pdf>.

Jogsabályok, bírósági határozatok, büntető elvi határozatok és büntető kollégiumi vélemények jegyzéke

1. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.
2. BH 2004.457.
3. BH 2007.221.
4. EBH 2009. 1942.
5. Kúria 1942/2009. számú büntető elvi határozata.
6. 90. BK vélemény: A pótmagánvadás eljárás gyakorlati tapasztalatai alapján felmerült egyes jogértelmezést igénylő kérdésekről.- https://kuria-birosag.hu/hu/kollvel/90-bkv?fbclid=IwAR1gLHWGU1rPeWSyyCEU_e9v-nyT43XN9YiBEqCq3gsgfv9givsm401478k.

Nemzetközi jogforrások

1. 1988 Nr. 62 [StPO] 32. § 1, forrás: <http://www.gesetze.li-megtekintes> időpontja: 2023.11.19.-14:09.
2. <https://www.justline.at/gesetz/stpo/paragraf/72> megtekintés időpontja: 2023.11.19.-12:55.
3. A német büntetőeljárásban ismert „Klageerzwingungsverfahren” intézménye.